

Нясі свої крыж і веруі.
А. Чэхаў

КАРЦІНА ПЕРШАЯ

Драўляная хага Варвары і Мікалая. Недае далёка за іхняй хагай агні вылката горада. Хага не дабудавана. Шкла ў вокнах няма — замест яго цылафан. Крэсла-качалка. Раскладушка. Пасярэдзіне стаіць вялікі чамадан. Ён накрыты прасціной.

В а р в а р а (у кірэчках і фурайцы на стоднюю сарочку) сядзіць і тупа глядзіць на тэлефон, які стаіць на чамадане. Зазваніў тэлефон.
Яна з радасцю хапае тэлефонную трубку.

В а р в а р а. Алё! Кісеў? Заказвала. Я заказвала. Мне сястру маю, Аксану Іванаўну. Як няма? У камандзіроўцы. Дзе? У Італіі. (Зубіла цікавасць.) Не, даражэнькая... Нічога перадаваць не треба.

Варвара спрабуе падняць чамадан, але не мае сілы. Стаіць некалькі хвілін над ім... Раптам пліоце на яго. Галасы хатніх жывёл. Нейкая какафонія гукаў машыны, гукаў горада. Варвара бярэ каструлю і пачынае ступаць у яе дно апалонікам. Ходзіць так ад аднаго акна да другога. Уваходзіць Жэ н я. Яна ў кідкім халатце. На галаве бігудзі. Варвара, як у забыцці, яшчэ ступае, не заўважаючы Жэню.

Жэ н я. Звар'яцела баба. Праўду кажучь, сорака пяць — треба хлопчыка шукаць. Лепш мне мегал аздай, дык я ў Польшчы прадам. (Бярэ каструлю, праярае, ці не абабіла.)

В а р в а р а. Усё, суседка мая харошая, хана. Усё! Жэ н я. Што ўсё?

В а р в а р а. Аджыла сваё. (Узяла з чамадана прасціну). Вось... Упакаваў усё свае рэчы... Пакідае мяне мой Міколка, Жэнечка, пакідае... назаўсёды-ы...

Жэ н я. А ё мае! Было б з-за чаго ўбівацца... Ды яны, таўкачы, мезенца нашага не варты.

В а р в а р а. Мой не таўкач.

Жэ н я. Усё адно прыдурак.

В а р в а р а. Адурэнне на яго найшло.

Жэ н я. Адраджэнне? У палітыку падаўся?

В а р в а р а. Адурэнне.

Жэ н я. Усе яны адурэнцы. Чужую спадніцу памацаў, дык думае, нанова народзіцца. Я свайго бабніка

ДЗЕЮЧЫЯ АСОВЫ

В а р в а р а, 45 гадоў,
М і к о л а В а с і л ь е в і ч П е р а п е ч -
к а, 45 гадоў, яе муж.

Жэ н я (Жэ н я), 30—35 гадоў, су-
седка Варвары, разведзеная.

С і г і з м у н д А л ь ф р э д а в і ч

П а ў я г а й л а, 70 гадоў, эмігрант.

В а л ь д э м а р, 25 гадоў, сексуал-матэ-
рыяліст.

К о б р а, 20—25 гадоў, прастытутка.

Ш ч у ч к а, 20—25 гадоў, прастытутка.

Ч о р т.

А н ё л.

Г а н с, немец.

А п е р а т а р, сябар Ганса.

П р а д с т а ў н і к і ў л а д ы — тры.

П р а д с т а ў н і к і б а н к а — тры.

Час — перамен і раформаў.

Месца дзеі — горад.

сама выпхнула, і што... Кручуся, але ж вольная. Дзе хачу, там паем, дзе хачу, там напісаю.

В а р в а р а. Як жа без яго жыці стану? Дваццаць гадоў разам... Я ж на свет яго вачыма гляджу, думаю, як ён, дыхаю...

Ж э н я. Хопіць выць... (Дастае з кішэні бутэлекку каньяку.) Дай шклянку.

В а р в а р а (падае шклянкі). Што гэта?

Ж э н я. Муміе. Мой рэцэпт. Скура вужа, перацёртая і настоеная на гарэлцы, валяр'яне і мачы маладога бычка. Не гудзіся. Мы ад усяго адсталі. Цяперака чыстую мачу багата ад якіх хвароб п'юць.

В а р в а р а. Я яму не дам піць... Ён і без таго яшчэ, як бычок...

Ж э н я. Дурненская. Табе трэба выпіць гэты напой. Порчу зняць трэба. Каб, значыцца, ён зноў да цябе сексуальна павярнуўся. Я аднаму французу ў Польшчы падсунула, дык не ведала куды ўцякаць.

В а р в а р а. Ой, баюся...

Ж э н я. Мне павер. Я буду загаворваць яго рэчы, а ты пасля слоў маіх па сігналу тры глыткі выпівай. Што ў чамадане?

В а р в а р а. Касцюм шэры ў палоску... тэфлі, світэр, гальштук.

Ж э н я (ходзіць вакол чамадана, Варвара крочыць услед). Касцюм, касцюм... не пара сокал ды сава, а пара Мікола ды Варвара. Заклінаю цябе, круцяку-вяду, каб не апраўў цябе да шлюбу, каб у труну...

В а р в а р а. Не! Ты што?

Ж э н я. Не панікуй! Каб у труну ў касцюме не клаўся, а дахагы спяшаўся. Сарочки, світэры ды гальштукі, тэфлі ды шарпэжкі, каб разам з вамі не гуляў, а ўсё дахагы прыбгаў. Няхай ніколі не апранае ён вас на імпрэзы, сесіі, рэстараны і гатэлі, у публічныя бардэлі. На імхі, на балогы, на чорныя гразі. Фу, фу, фу...

В а р в а р а. Там яшчэ ёсць труссы...

Ж э н я. Кальсонаў няма?

В а р в а р а. Не.

Ж э н я. Я градам. Труссы, труссы для ўсялякай краіны, станьце каменем, цэментам, панцырам чарапахі станьце, каб зняць ніхто вас не змог і скінуць без жон-

чынай дапамогі. Замок замкну, ключ занясу ў акіян-мора пад латыр-камень. Амінь. Пі да дна.

Варвара залпам усё выпівае.

Ж э н я. Як рукою зніме. Я аднаму ў Стамбуле дала выпіць, дык залез на дах і давай спяваць па-нашаму: «Ленін всегда живой, Ленин всегда с тобой...»

В а р в а р а. Мілая мая, гут, здаецца, гаговы ваду з каналізацыі піць, каб на старое павярнулася. Колькі табе?

Ж э н я. Два далары альбо па курсу.

Варвара дае грошы.

Ж э н я. Павернецца. Пасля майго загавору яго бабы цікавіць не будуць...

В а р в а р а (кала акна). Ён! Божа, дай сілы. Жэ-нечка, схавай нож, сякеру... Мне губляць няма што.

Ж э н я. Тэмперамент пакінь для ночы.

В а р в а р а. Што рабіць, што?

Ж э н я. Кладзіся ў крэсла-качалку і памірай, прыкінься, што канаеш... Бяры свечку. Стагні ледзь так, волькай паціху... як пры родах.

В а р в а р а. Дык як, ці раджаць, ці паміраць?

Ж э н я. І раджай, і памірай адначасова... Гаварыць буду я. (Дае Варвары ў руку свечку, запальвае яе, накрывае суседку пледам.)

Уваходзіць Мікола. Рабы, у вяснушках. Валасы рыжыя. Хударлявы, рухавы. Ён не звяртае ўвагі на жонку і суседку.

Ж э н я. І на каго ж ты нас пакідаеш... суседачка мая... Божанька-а... Прыгожая, маладзенькая, сексуальная ягадка... Ты ж яшчэ свет не пабачыла, на Гаваях не была, у Стамбуле ваду за даляр не піла, з неграмі ў Афрыцы не ганпавала. Жыць толькі і радавацца... Муж твой прыйшоў, Мікола, паднімі галованьку, не пазнаеш яго? Канапатага свайго, вусатага. (Мікола тым часам адкрывае чамадан і складае туды тапкі, ручнік, электрабрытву, зубную пасту, прас.)

Ж э н я. Далёка сабраўся, Мікалай Васільевіч?

М і к о л а. Адсель не відаць.

Ж э н я. І надоўга?

М і к о л а. Надоўга.

Ж э н я. А жонку хворую на каго ж пакідаеш? Ці з сабой бярэш?

Мікола. Пакідаю. А хіба ж яна хворая?
Жэня. А няўжо ж табе вочы рэкляммай засціла,
дык не бачыш? Пры смерці. Слова вымавіць не ў сілах.
Мікола. Бач ты. Мы раніцю машыну цэглы раз-
грузілі. Напаследак. І якая звароба?

Жэня. Мову адняло. Ці язва адкрылася, ці дачас-
ныя роды.

Мікола. Хіба ж яна цяжарная была?

Жэня. Адно слова — мужык. Пасля сарака гадоў
цяжарнасці і не адчуваеш. У Кастраме адна настаўніца
хадзіла ў школу, хадзіла... І ў пяцьдзесят год у пера-
пынку ў настаўніцкай нарадзіла. Пашкадаваў бы жон-
ку...

Мікола. Мы разыходзімся палюбоўна. Без пугту,
мяцяжу. Характарамі не ўжываемся. Даўно. Я хацеў
волі, а яна мне яе не давала. Я адчуў цяпер асалоду
свабоды, прагу дзейнасці... Надакучыла быць бедным
серадняком. Хачу паспытаць шчасця, злавіць сваю за-
латую рыбку... Бессмяротнасці хачу.

Жэня. Хто ж табе перашкаджае рабіць гэта пад
дахам сваёй хаты? Знімі з жонкі спадніцу і...

Мікола. Тут усё адно да аднаго. Сямейнае непа-
раўменне. Палітыка. Я вяртаюся ў Расію. Там мяне
чакае ў Саратаве маё першае каханне, а тут я, як на-
цыянальная меншасць, не маю правоў. Куру «Астру»,
а ўсе ўжо кураць «Мальбара». Яна, мая жонка, паста-
віла свой подпіс, каб вуліцу, на якой я пражыў двац-
цаць гадоў, перайменаваці. Я хацеў жыць на вуліцы
рускага пісьменніка.

Жэня. Ах ты, шавініст. Яна чаму, наша рабацян-
чая беларусачка, подпіс паставіла? Каб улады з нацы-
яналістаў вам участак гены зямельны выдзелілі ды вы
сваю хату збудавалі.

Мікола. Хату я ёй пакідаю... Мне патрэбна स्वाбо-
да, права займацца тым, чым хачу. Дачку я на ногі паста-
віў, выдаў замуж — хачу пажыць для сябе. Яна супраць
рэформаў, а за рэформы. Я хачу быць капіталістам. У мя-
не ёсць Расія, вугаль, золага, лес, чорная ікра, чырвоная
ртуть, нафта. Я хачу пажыць у сваім суверэнітэце, няхай
і яна пабудзе незалежнай. Яшчэ можа выйсці замуж.

Жэня. Хто ж яе з дзіцем возьме?

Жэня нахілялася да Варвары, якая нешта ёй шэпча на вуха.

Мікола. Што яна табе там шэпча?
Жэня. Яна слабая. Просіць, каб ты падышоў да
яе бліжэй.

Мікола падыходзіць бліжэй.

Мікола. Памерці сабралася, а губы памадай не
забыла намазаць. І ты верыш, што яна будзе раджаць?
Варвара (*паказвае яму пад нос фігу*). Вось што
табе... а не дзіце. Ёлупень!

Жэня. Боўдзіла.

Варвара. Пра багату радзіму ўспомніў. А як
дваццаць гадоў маю бульбу еў, сала, боршч? Я круці-
лася без «Снікера» з адной работы ды на другую... А
ты... Раман з медсястрою «хуткай дапамогі» завёў...
Французскі адэкалон купляў, фраеруўся... Я вочы зап-
люшчыла і даравала ўсё... Волі захацелася, капіталіз-
му... Грошай, распусьты... Я табе во дам, а не развод.
Пашпарт не аддам.

Мікола. Мне смешна. Вось пашпарт. Я купіў
новы, чысты. На стадыёне... Ты там, у мінулым... цябе
не перавыхаваеш. Час прыйшоў даляра, кулака і кулі.
Я хачу рэалізаваць свой талент, а ты мне замінаеш. На
ланцугу трымаеш.

Варвара. Мой час каханья, здароўя і дабрыні не
пакідаў мяне. Ідзі. К чортавай мацеры. Толькі першае
тваё каханне ў Саратаве ўжо даўно бабуля. Аболтус.

Жэня. Зануда.

Мікола. Колькі чалавек жыве, столькі і кахае.
Знайду новае. Помні, я табе кранік з нафтай перакрыю.
Я прымушу вярнуць назву вуліцы назад.

Жэня. Пасля майго муміе табе больш жанчына не
спатрэбіцца.

Мікола. А я яшчэ яе мову вучыў, сваю забыва-
ючы. Бывайце здаровы, жывіце багата, няхай вас на-
корміць ваша зарплата.

Мікола выходзіць. Варвара бярэ хутка бінокль, глядзіць.

Жэня. Малайчына. Не трэба ім сасупаць. Пае-
дзеш са мной у Польшчу, будзеш гандзяваць. У каго-
ліка... ух... усё ў мазоліках.

Варвара. Не ўмею.

Жэня. Жыццё навучыць. Я таксама была ідэяная,
парылася ў лазні з камсамольцамі... а як цыцкі ад го-
ладу ўсыхаць пачалі, адразу мазгі заварушыліся. Што

для бабы ў сорака пяць гадоў галоўнае — зубы і задніца, каб не худзела.

В а р в а р а. Жэня, ён не азірнуўся...

Жэ н я. Каб далар паказала, азірнуўся б.

В а р в а р а (зусім пала духам). Пайшоў... Не азірнуўся.

Жэ н я. Усе згаісты, усе. Ды пашлі ты яго на чатыры буквы.

В а р в а р а. Чаму на чатыры? Раней на тры пасылалі?

Жэ н я. Газет не чытаеш. Па новай моўнай рэфарме паўсюдна треба ставіць мяккі знак.

В а р в а р а. Я люблю цвёрды знак.

Жэ н я. Знойдзем мы табе мужыка і не жарабцаўтрыманца, а донара, слонсара, фундатара, арандатара.

В а р в а р а. Цяжка чалавека знайсці, а мужыка... Жэ н я. Пакінуць яшчэ муміе?

В а р в а р а. Пакінь, каб выпіць і не прагнуцца.

Жэ н я. Трымайся. Такі наш бабскі лёс.

Жэ н я выходзіць. Варвара адна. Нечакана бярэ каструлю, б'е апалонікам у дно. Навальніца. Маланка. Грымоты грому. Вепер.

В а р в а р а. Дзьмі вецер! Дзьмі Паміраць, дык з песняй. Божка мой адзіны і праведны. Не ведаю цябе, не бачыла ніколі, бо пысу сваю да зор не паднімала. Калі я тваё тварэнне... забяры назад... Не хачу тут болей... Будаўнічыя матэрыялы дарагія... Хату адна не падніму... Харчы дарагія... Сіл не будзе. Не перажыву сорамаму перад людзьмі, дзікасіці, счыхну ад адзіногты. Няма ў мяне апоры, апекі... Няма. Дзе, дзе твой знак? Чаму я жыву без анёла-ахоўніка, чаму? Чаму мне, грэшнай, ніхто не дапамагае. Я ўсё адна ды адна. Усім толькі нечым абавязана. Калі ж ты адвярнуўся ад мяне, як ад няверуючай, сапсаванай д'яблам, калі я і праўда пад сонцам сатаны жыву, тады згодна да чарцей у балота. Не хачу жыць і пакутаваць далей без кахання, жалю. Не здолею. Дашліце мне каго-небудзь з вас, сілы нябесныя, кіраўнікі пекла, бо не хачу жыць... Хачу памерці. Прыйдзіце па маю грэшную душу і забярыце. Забярыце мяне адсюль, за-бя-ры-це! (Падае амаль у беспрытомнасці на крэсла-качалку.)

Зацімненне.

КАРЦІНА ДРУГАЯ

Дэкарацыя першай карціны.

З цемры ў святло ўваходзіць малады чалавек у светлым касцюме з рукамі ў рукавах. З другога боку ў святло ўваходзіць чалавек сярэдняга ўзросту. На ім чорная сарочка... Выгляд яго пакамечаны.

Ч о р т. Салют, калегі! Чаго азіраешся, нібыта першы раз у гэтым квартале?

А н ё л. Першы.

Ч о р т. Не падманваеш?

А н ё л. Я ніколі не падманваю.

Ч о р т. Даруй, я і забыў. Учора самагонкі паўвядра выжлукціў, галава трашчыць. Апахмяліцца няма чым.

А н ё л. Я не п'ю.

Ч о р т. Пардон. Усе вашы такія стэрэльныя, не па-

дыходзіць... (Заўважае на століку бутэльку муміё. Бярэ яе.)

А н ё л. Не пі.

Ч о р т. У-ух. (Вылівае. Закашляўся.) З гэтымі лю-

дзьмі не засумуеш... Колькі яны будуць, столькі і нам работы будзе. Я піў самагонку з бульбы, піў з пукру, з буракоў і пшана, але каб з мачы гналі... такое ўпершыню. Ну-с, можна і пачынаць. Што з пацыенткай?

А н ё л. Муж кінуў.

Ч о р т. Усяго? М'яне выпцягнулі з-за святочнага ста-ла да шэфа, камандзіроўку ў зубы і сюды. У пятлю хоча лезці. Дык, яе душу і пасля забраў бы.

А н ё л. Нічога. Яна пакаялася. Пра Бога ўспомніла.

Ч о р т. Каб не ўспомніла, дык чаго б цябе сюды паслалі. Будзем чакаць. Куды хіснецца. Табе колькі сутачных выпісалі?

А н ё л. Так выправадзілі. І забыліся выпісаць.

Ч о р т. Малахольныя вы, Анёлы. Я выпісаў сабе на трынаццаць дзён, як паложана, выдалі далярамі. Які ў іх зараз курс?

А н ё л. Не ведаю.

Ч о р т. Нічога. Усё вывучыш, не захочаш і на неба вяртацца. Есть у рэвалюцыі пачало, нет у рэвалюцыі конца. На вось, падарунак табе. (Падае пісталет.)

А н ё л. Мне? Зброю? Ты з глуду з'ехаў.

Ч о р т. Ой, не люблю понту. Бяры, калі даю. На

ўсялякі выпадак. Гэта газавы. Сітуацыя тут зменьваецца кожны дзень. Мо й спатрэбіцца.

Анёл бярэ пісталет і хавае яго ў кішэні.

Чорт. У вас хіба змен не было? Перабудова была?

Анёл. Не.

Чорт. Рэформы, галоснасць. Цэны адпусцілі?

Анёл. На што?

Чорт. Малахольны! На ўсё.

Анёл. Дык усё ж дармавое. Людзей зямельны бацька наш Бог катае ў космасе бясплатна.

Чорт. Дэмагогі! Новую канстытуцыю не пішаце?

Анёл. Не.

Чорт. Дык як вы жывяце?

Анёл. З любоўю да ўсяго жывога.

Чорт. Ты мне ідэалогію не закручвай, малады яшчэ, нявостытны. Я і сексалаг, і венералаг, і спідолаг, і нарколаг, і псіхалаг, і касметалаг, і мастацтвазнаўца, і гінеколаг.

Анёл. А я толькі Анёл.

Чорт. Ты не называй сябе, мяне гэтая твая мянушка раздражняе, я не магу спакойна працаваць. Вазьмі сабе псеўданім. Усё. Часу мала. Паказвай экзэмпляр.

З цемры святло выхоплівае Варвара.

Чорт (*прыглядаецца*). Дарэмная паніка. Я думаў падыхае, а яна — баба ў целе. Не, яны за трынаццаць дзён не памрэ.

Анёл. Якая ты ўсё ж жорсткая субстанцыя, спадар Чорт.

Чорт. Вось гэтага не трэба. «Спадар» не люблю. Заві «таварыш». Ты тут можаш ружы нюхаць каля яе хоць паўгода. А ў мяне кожны дзень на ўліку. Хутка ў камандзіроўку засылаць не будуць, перавядуць гардэробчыкам пры канцылярыі Пекла... кукуй... Я тут даляраў хачу наскрэбі. Бач, кансерваў узяў, каўбасы, курачку... Харчы тут дарагія. Нядаўна быў у Сінгапуры... У-у... Будзі яе, будзем знаёміцца. Люблю гэты палігон.

Анёл (*правяў рукою перад Варвараю, над яе галавой. Паўсюдна загарэліся каларовыя лямпачкі*). Няхай будзе святло і няхай будзе музыка. Танга. (*Гучыць «Бесаме мучо»*.) Устань, Варвара. Нічога няма апошняга і

жахлівага, пакуль ты на зямлі. Радуйся і весліся, яко мзда ваша многа на небесах блажени чыстые сердцем; блажени миротворцы, блажени плачущие, блажени кроткие, яко те узрет Бога. (*Танцуе з Варвараю.*)

Чорт. Малады, ды ранні.

Варвара. Дзе я, хто? Мо то сон?

Анёл. Гэта не сон. Варвара, гэта ява.

Чорт. Сыходзіш, вёска, з яснай явы...

Варвара. Хто ты?

Анёл. Пасланец таго, хто даў табе жыццё. Твой Анёл Хрысціцель.

Чорт забірае ў Анёла Варвара і пачынае сам з ёй танцаваць.

Чорт. Хопіць! Растанцаваўся. Не вучы яе працаваць на ідэю.

Варвара. Хто ты?

Чорт. Ну дзіва. Сама выклікаеш, лаешся магам, каб прыехалі на дапамогу, і не пазнаеш... Я твай ахоўнік. Бесэнсоўна шукаць сэнс у гэтым свеце. Ты зрабіла правільны крок. Страсці твае, пагаемныя жаданні спалі да пары, чакалі... А цяпер усё на волю. Паспрабуй асалоду граху і... са спакойным сэрцам праз трынаццаць дзён пакідай гэтую зямлю, усе яны нікчэмныя, слабыя духам шкурнікі... як твой Мікола.

Варвара. Мо ты Чорт?

Чорт. Мне прыемна, што ты пазнала і прызнала, значыць, паверыла ў пчырасць маіх слоў. Забудзь пра мужа... ён не варты цябе.

Анёл (*забірае на танец Варвара*). Людзі падзяляюцца на чырвоных, белых, залёных, на эліту і на тоўп.

Чорт (*дадае*). Людзі дзеляцца на вузкавокіх, чарнамазых, а тут яшчэ і русакоў, бульбашоў і жыдоў.

Анёл. Людзі прадстаўляюць правааслаўных, католікаў, мусульман, іудзеяў, крышнаітаў.

Чорт. На лохаў і хапут, на бічоў, бамжоў, мармонаў, на галодных і сытых. Ты не слухай гэтага херувімшчыка — у іх адна дэмагогія. Сонца ўзышло — радуйся, сонца зайшло — радуйся. Мяне слухай, я дзела гавару. На яго плюнь і забудзь.

Анёл. Так нельга. У нас як у дагаворы сказана: чалавека да смерці не падштурхоўваць.

Чорт. Яна сама сябе добра падштурхнула. Я помню

ўмову. Вы да сябе забіраеце, я пачатку стаўлю, мы да сябе забіраем, вы пачатку ставіце. Фіфіці-фіфіці... Выбірай.

В а р в а р а. Не хачу выбіраць! Стамілася. Баюся. Мне цяжка развітвацца з каханнем, ох, як цяжка.

А н ё л. Іспіна.

Ч о р т. Няма нічога вечнага. Заўтра ж пад тваімі вочкамі на «мерседэсе» і на «вольва» будзе паўсотні новых жаніхоў. Газету чыталі? (*Дастае газету.*) Аб'яўка надрукавана. Так і так. Шукаю пару, і ўсе выхадныя дадзеныя.

В а р в а р а. Не быў бы то Чорт. От, уліпла.

Уваходзіць Ж э н я.

Ж э н я. Гляджу, позні час, а ў вас святло, музыка гучыць.

В а р в а р а (*разгублена*). Гэта... во... кватаранты. Ж э н я. Ах, бестыя. Не паспеў чалавек за вароты, а яна ўжо кватарантаў пусціла. Пазнаём і мяне.

В а р в а р а (*разгублена*). Мая суседка... Бізнесмен. Жэня.

Ч о р т. Гут. Алес гут. Я — Франц, а гэта (*паказвае на Анёла*) — Майкл... Бізнесмены. Прадпрымальнікі (*паказвае на галаву*), як гавораць, з абмежаванай адказнасцю.

Ж э н я. Бізнесмены?

Ч о р т. Менеджэры.

Ж э н я. Які дзіўны сон. Я так марыла пазнаёміцца з сапраўднымі бізнесменамі.

Ч о р т. Вось такія мы... Не монстры, не акулы каталізму, а яго звычайныя мужыкі... як кужаць, нішто чалавечэ нам не чужое.

Ж э н я. Мне страшна цікава. У мяне мноства ідэй... як і дзе і што прадаць...

А н ё л. Усе прадаюць... Усё прадаюць... Акрамя харчоў, як пагляджу, нічога і не купляюць.

Ж э н я. Варвара, я застаюся ў цябе да ранку.

Ч о р т. Брава. Гуляць, дык гуляць... Калі і развітвацца з жыццём, дык на самай высокай ноце. Майкл, цягні шампанскае.

А н ё л. А дзе яно?

Ч о р т. Пад сталом, у халадзільніку... у ложку, у пены... паўсюдна. Дзе час сексуальна-занепакоеных: у

адных няма грошай, каб наталіць свае жаданні, у другіх няма сіл, каб зрабіць тое самае: наша задача дапамагчы і тым, і другім. Альтэрнатыва ёсць?

Ж э н я. Няма! (*Убок.*) Як ёй пашанцавала на кватарантаў. А колькі яны табе за ноч даюць?

Ч о р т. Як салідныя багатыя людзі. Трыццаць дзяраў з рыла.

Ж э н я (*аж збялела*). У мяне лепшая кватэра. У мяне туалет пліткаю выкладзены, а ў бачку музыка іграе. Аддай мне аднаго, Варвара, я і за дваццаць дзяраў пупчу.

В а р в а р а. Не магу. Яны — як браты... Усё побач ідуць, а дарогі не сыходзіцца.

Ж э н я (*убок*). У, сквапная гадзюка. Будзе пгчасце і на маёй мяжы. Хачу музыку... Хачу напіцца.

Ч о р т. Усе хочуць! Музыка! Гаспадыня балю Варвара, а мы яе падначаленыя.

Гучыць «Ламбада». Усе пачынаюць танцаваць. Вельмі круціцца Жэня, так ёй хочацца падабацца гасцям.

Зацяжненне.

КАРЦІНА ТРЭЦЯЯ

Хага Варвары. Амаль без змен.

Такія-сякія знакі пасля папойкі. А н ё л у крэсле-качалцы. Вельмі слабы. В а р в а р а выкручвае ручнік і робіць яму на лбе прымочкі.

В а р в а р а (*з любоўю, пашчотна*). Што ж ты, родненькі мой, так разышоўся... Хіба не ведаў, што гэта зараза.

А н ё л. Не ведаў... Суседка налівае, Чорт налівае... Выпі ды выпі. Так хорапа напачатку было... весела.

Варвара бачыць, што Анёлу блага, і падстаўляе балю.

В а р в а р а. Так, здаралася, і мой Мікола... Перабярэ меры — ужо і мора па калена, то з хаты на волю рвецца.

А н ё л. І часта ў вас так?

В а р в а р а. Што?

А н ё л. Ну, эх «Ламбада»...

В а р в а р а. Раней было ў аванс і ў палучку... а цяпер часцей. Заменьваюць толькі «Цыганачку» на

«сем сорок», «сем сорок» на «Ламбаду» — а ўсё астагане без змен.

А н ё л. І больш нічым душу не нагаляюць?

В а р в а р а. Лічы, што не.

А н ё л. Сумна. Прыснілася першая прыгажуня сталіцы. Ледзь сакераю адмахаўся.

Уваходзіць Ч о р т, п'е з бутэлькі піва.

Ч о р т. Давай, давай круціся. Тут не лазарэт...

В а р в а р а. Ён невінаваты... Мы яго напалі.

Ч о р т. Не ўмееш піць, сядзі на нябёсах. Сілкам ніхто ў рот не лёе. Першы жаніх на парозе. Знімі кірзачы. Як цябе адвучыць.

В а р в а р а. Я карову хацела пайсці пакарміць.

Ч о р т. Пасля, пасля... (Цягне крэсла-качалку з Анёлам да полага.)

Варвара хутка надзяе туфлі.

В а р в а р а. Так адразу... А раптам Мікола вернецца? Што ён падумае?

Ч о р т. Наіўная. Забудзь. Ён даўно пад бокам у цёплай бабы. Табе вельмі пашэнціла. Эмігрант прыехаў. Як толькі прачытаў у газете тваю аб'яву... уцёк з рэанімацыі. Гарыць, як Казанова.

В а р в а р а. Я ж не ведаю іхняга замежнага жыцця, яшчэ лягну што... не пакідайце мяне.

Ч о р т. Хто цябе пакіне, пакуль праблему не зарыем.

Уваходзіць дыпламатам С і г і з м у н д А л ь ф р э д а і ч П а ў я г а й л а. Ён у чорным каштоме, пад якім піжама. Пры бабачы. Яму гадоў 70. Хударлявы. З вускамі і барадой. Здаецца, падзьме вецер — ён упадзе.

С і г і з м у н д (з газетай). Хто з вас Варвара Івануна?

Ч о р т (жаночым голасам). А хто б вы думалі яна?

С і г і з м у н д (прыглядаецца). Вось... Здаецца, яна.

Ч о р т. Угадаў.

С і г і з м у н д. Я па вашай аб'яўцы. (Чытае газету.) Прыгожая, шляхецкага роду, з радаслоўнай, пераможца міжнародных конкурсаў прыгажосці, сука...

Чорт падыходзіць і пераварочвае газету другім бокам.

С і г і з м у н д (чытае). А... Вось... Маю ўсе фор-

мы, галасую за рэформы, маёмасць — зямля і хага, і цела, і секс яшчэ багата. Шукаю мужа добрага роду, каб толькі з ім палешыць пароду. Ведаю, як зрабіць па заказу дзяўчынку, хлопчыка ці абодвух адразу. Гадоў сорок пяць. Нікуды не хаджу гуляць. Чакаю цябе, адзіны. Да дванацатай гадыны.

Ч о р т (апладыруе). Брала! (Выходзіць.)

С і г і з м у н д. Дазвольце прадставіцца. Вечны дысідэнт, самы шчыры нашчадак славуэтага колісь роду Вялікага княства Літоўскага Сігізмунд Альфрэдавіч Паўягайла.

В а р в а р а (працягнула руку). Варвара...

С і г і з м у н д. Хвіліначку. (Дастаў апарат, абнёс вакол яе і па кутках.) Усё ў парадку. Падслухоўваючых жучкоў КДБ няма. Не пеленгуюць. Можам быць шчырымі. (Цалуе руку.) Гэтаі мінуты я чакаў усё сваё эмігранцкае жыццё. Вы здзіўлены? Не звяртайце ўвагі на мой узрост. Прадзед мой па лініі цёткі стрыечнага брата нажыў дзіце ў восемдзесят гадоў. Іс-тогнае не гэта. А тое, што маеце ўласную маёмасць на маёй... на нашай зямлі. Мець нашчадка цяпер не турбота. Знойдзем новага донара.

В а р в а р а. А калі мой муж... э... донар з'ехаў у Сарагаў? Як тады?

С і г і з м у н д. Што я чую? Ты здрадзіла нацыянальнай ідэі, выйшла замуж за рускага...

В а р в а р а. Рэвалюцыя ва ўсім вінавата.

С і г і з м у н д (дастае з сакавая вялікую карту). Паглядзі... Вось... вось яно... наша... Менск наш, Беласток наш. Вільня наша, Бранск наш. Смаленск наш. А ўнізе — Анкара... Севастопаль... Кіеў наш, Чарнігаў наш!

В а р в а р а. Кіеў, здаецца, маці гарадоў рускіх.

С і г і з м у н д. Гэта вам шавіністы ўбілі ў галаву. Бедная, няпчасная жанчына... Калі мы адродзім у былых межах Вялікае княства, мы навадзём тут парадак. Усіх чужынцаў — вон, а што да яўрэй... (Думае.)

А н ё л. Вон... стаіць бутэлька мінеральнай вады, падай!

Чорт падае бутэльку мінеральнай.

С і г і з м у н д. Хто сказаў «вон»?

В а р в а р а. Квагарант мой. Не звяртайце ўвагі.

С і г і з м у н д. Хвалю, што трымаеш кватэрантаў.
Трэба вучыцца жыць на працэнты. Яўрэй, калі будучы
плаціць працэнт на дабаўленую варгасць, пакінем. Так.
Аб чым гэта я?

В а р в а р а. Аб наследніку.

С і г і з м у н д. Калі нават нехта з'ехаў за мяжу, ён
дашле нам свой будаўнічы матэрыял, і тут у прабірцы
мы выгудзем. Я прывёз тэхналогію.

В а р в а р а (наіўна). А як жа перадаць матэрыял...
Мытні ўсюды, штрафы... Нікому чорная ікра і чырво-
ная ртуць не даюць заснуць. Хіба па нафтаправодзе пе-
ракачае?

С і г і з м у н д. Па нафтаправодзе нельга. Негр
яшчэ можа нарадзіцца. Прыдумаем, як абысці мытні.
Вы ў тэхнічным працэсе адсталі ад Захаду на дзвесце
гадоў. Але, дзякаваць Богу, я дома. Вось я захаваў усе
дакументы на права карыстання маёмасцю. Гэтай па-
перы пяцьсот гадоў. Тут цэнтр Еўропы, адсюль мы пач-
нём нанова ўтвараць вялікую дзяржаву — княства. Тут
мы народзім новага князя. І вы будзеце маці правадыра
нацыі.

В а р в а р а. Божачка мой... Мікола, міленькі, дзе
ты? Анёл, што мне рабіць?

Ч о р т. Не будзі, ён спіць. Твой лёс у тваіх руках,
хіба ж ты не жадаеш адпомсціць Міколе? Хіба ж ты не
падпісвала аб'яўку ў газету?

В а р в а р а. Так, так... З гарачкі... Я ж не думала.
Я не хачу абсіранта.

Ч о р т. Эмігранта. Яго сам прэзідэнт штатаў нагхніў
на барацьбу.

В а р в а р а. Камуністаў жа няма... З кім барацьба?

Ч о р т. Якая розніца з кім. Усе супраціў усіх. Трэба
паспаяннае браджэнне... нагнаганне... адсюль рух да
абнаўлення.

В а р в а р а. Я стамілася ад абнаўлення... Яно ў мя-
не забрала Міколу.

Ч о р т. Позна ўздыхаць. (Нясе шампанскае на пад-
носе.)

С і г і з м у н д. Адкладваць не будзем.

Ч о р т. Трэба спяшацца... Ён баіцца, каб дажыць
да раніцы.

С і г і з м у н д. Абвянчаемся заўтра. Я вам прывёз

пярсеінак і крыж. Падыдзіце сюды... я пакажу вам
сямейныя рэліквіі. На аўкцыёне Сотсбі за іх давалі сотні
тысяч далараў. Вось... Пушынка з пярыны апошняга
князя Вялікага княства... А... Гэта пазалочаная лыж-
ка... Ёй выкармілі тагачасны мозг дзяржавы. Я пакіну
яе ў Швейцарскім банку. Гарант залагога запасу. А гэта
кашпо.

В а р в а р а. Не разумею.

С і г і з м у н д. Як? Вы, шляхцянка, і не ведала?
Кашпо — тое ж самае... што начны гаршчок для дзя-
цей. І што дзіўна... О былі ўлады, о была шляхта!.. Усё
надзейна. Сорак гадоў дзяўблі з дуба. А гаршчок і зараз
як новенькі. І не пячэ. Я правяраў. І пах... 500 гадоў
не выветрываецца... О, былі волаты... На зубра з дубі-
най хадзілі. Так марыў у эміграцыі, каб наш нашчадак
хадзіў менавіта ў гэты начны гаршчок.

В а р в а р а. Калі вам так хочацца, дык няхай.

С і г і з м у н д. Вучыцца ён будзе ў Кембрыджы, а
потым у Гарвардзе.

В а р в а р а. Мы з Міколам марылі, калі б Бог даў
нам сына, дык аддалі б яго вучыцца ў кулінарны тэх-
нікум у Бабруйск. Мы ў маладыя гады ўвесь час неда-
ядалі.

С і г і з м у н д. Цяпер у вас будзе ўсё. Калі хочаце,
няхай павучыцца ў Бабруйску. Гэта наш горад. А цяпер
паставім пры сведках (паказай на Чорта і Анёла) свае
подпісы пад палітычнай заявай-дэкларацыяй. Бывае
як? Ляжаш у ложа з прадстаўніком не той партыі, і
ўжо не той цымус, нічога не агрымоўваецца. Мы ў дэ-
лярацыі абвясцім усяму цывілізаванаму свету, што два
старадаўнія шляхетныя роды аб'яўляюць аб шлюбе, каб
прадоўжыць род. (Дастае ручку.) Самапіска «Паркер».

В а р в а р а. Паркер — наш горад?

С і г і з м у н д. Наш-наш.

В а р в а р а (ёй не хочацца падпісваць). А гэта точ-
на «Паркер»?

С і г і з м у н д. Гарантую.

В а р в а р а. Божа мой... Што ж я раблю... Не
бачу... без акулераў не бачу.

С і г і з м у н д. А дзе вашы акулеры, яснавельмож-
ная?

В а р в а р а. Нездзе тут.

С і г і з м у н д. Зараз знойдзем. (Пачынае шукаць.)

Ч о р т. Ты што прядумляеш? Лепшай партыі і не прядумаць. Ты будзеш багатай, як Радзівілавы жонкі. Мікола даведаецца... лопне ад зайздрасці і падохне п'яны пад плотам. Ты адпомсціш яму мюта і можаш спакойна паміраць. На яго здраду ты адказала тым жа.

В а р в а р а. Так... Усё як бы так, як і гаворыш... Хачу так... Зло бярэ... А нешта ўтрымлівае. Рука не паднімаецца.

Ч о р т. О стварэнне! Замясціў ён вас на гліне... Усе туды-сюды... Стрыжня ў вас няма. Падпісвай...

В а р в а р а. Я ж яму за дваццаць гадоў жыцця ні з кім не здрадзіла.

Ч о р т. Ну і дурніца... Я палюбоўнікаў прапісваю, каб можна было параўнаць.

В а р в а р а. А ён, Анёл, што ён думае?

Ч о р т. Маўчанне — знак згоды. Не тлумі мне галаву, а Сігізмунду... (Падае эмігранту акуляры.)

С і г і з м у н д. Знайшоў!

Ч о р т. Падпісвай заяву-дэкларацыю. Усе хапаюцца за ўладу, за карыта, а табе ўсё само плыве. Ты землеўладальніца!.. Палова Вялікага княства — твая. Жэня, Мікола — да цябе ў жабракі, у арандатары папросяцца. Ці ж не пра тое ўсе мараць: знайсці дурня, каб ён на ўсіх рабіў. Закон свету нязменны: сіла зброі, сіла ўлады, сіла грошай... Я іх толькі перастаўляю месцамі.

А н ё л. А сіла каханья?
Ч о р т. Не слухай, што п'яны ляпеча. Знайшоў, што ўспамінаць. Падпісвай...

С і г і з м у н д. Вось акуляры, вась «Паркер». Чыста фармальна. Толькі ўдакладнім адну дэталь. Пакажыце мне, сарамлівая мая, шляхецкую грамагу... знак...

В а р в а р а. Не разумею.

С і г і з м у н д. Герб вашага роду. Каб ужо ніякіх сумненняў. Пакажыце мне знак вашага шляхецтва.

В а р в а р а (убок). Чорт яго ведае... што ён хоча.

С і г і з м у н д. Маленькі такі знак з пячаткаю. Герб. Чырвонае на белым фоне ці чорнае на белым... Плямачку.

В а р в а р а. А-а, (успомніла), чорнае на белым? Ёсць герб-знак... Але ж мне сорамна паказваць.

С і г і з м у н д. Мама родная, якая сціпласць... Калі ўвесь свет распусны... Тут кветачка цнатлівасці. Пакажы, мая ягадка.

В а р в а р а. Адвярніцеся.

Сігізмунд адварочваецца. Варвара расшпільвае кофточку і паказвае на грудзях радзімую пляму.

В а р в а р а. Вось. Знак маці і бацькі. Плямкі на белым.

С і г і з м у н д. Божа... Яна ўжо распранаецца. Так і рвецца да першай плюбнай ночы. Гэты значок мы разгледзім у лупу трохі пазней. Герб мусіць быць на паперы ці наг на папірусе. Нашаму шляхецкаму роду болей тысячы гадоў. На грамаце мусіць быць доказ, што вы належыце да шляхецкага роду. Толькі ў гэтым выпадку наш шлюб будзе сапраўдным.

В а р в а р а. Такаго гербарыя, знака і прывілеі ў мяне няма і не было.

С і г і з м у н д. Адкуль жа вы паходзіце?

В а р в а р а. З простага людю. З мужыкоў. І дзед, і баба адтуль. Я першая ў горад перабралася. Але ўмею карову даіць, казу карміць, лес валіць і хлеб пячы.

С і г і з м у н д (зубіў цікавасць). Дык ты... гэта халопка?

В а р в а р а. Выходзіць так.

С і г і з м у н д. Што ты раней мне не сказала, а мазгі пудрыла? Я ўбарабаніў на білеты 1000 даляраў, ды страхоўка... Мне ў ЦРУ паказалі твой адрас... Тут адбылася першая прыватызацыя. На маёй зямлі!

В а р в а р а. Можна, хіба Жэня... суседка... Мы на адным пляцы будаваліся. Яна мае дакумент на прыватызацыю.

С і г і з м у н д. Суседка? (Глядзіць на карту.) Што яна прыватызавала?

В а р в а р а. Што паспела. У нас, хто пры ўладзе апынуўся ў гэты час, усё прыхватызавалі і пакаралі з казны хуценька, як маглі. Яна пакуль прыватызавала на вашай зямлі туалет. Зрабіла рамонт і абясціла яго платным. І даляр за ўваход, і два даляры за выхад.

С і г і з м у н д. Мая хватка. Малайчына, і што ж? В а р в а р а. У нас небагата з далярамі. Той-сёй

пачаў падмочваць заднюю сцяну, і яна абрушылася.
Рамантуе. Не падае духам.

С і г і з м у н д. Мая хватка. Запрасіце сюды.

Варвара хапае каструлю, але перадумвае, бярэ ражок і трубіць у яго. Уваходзіць Жэня.

В а р в а р а. Вось... Жэня.

Жэня. Жазефіна Казіміраўна.

В а р в а р а. А гэта наш госць. Эмігрант. Сігізмунд Альфрэдавіч Паўпільсудскі.

С і г і з м у н д. Паўягайла.

В а р в а р а. Ён толькі-толькі як з Чыкага.

Жэня. О... Я люблю Чыкага. Гэта наш горад.

С і г і з м у н д. Павінен быць нашым... ад мора і да мора.

В а р в а р а. Сігізмунд прыехаў выбраць сабе нявесту.

Жэня (*да адной Варвары*). Яму трэба выбраць са-нітара з морга, а не нявесту.

В а р в а р а. Ён славуэта шляхецкага роду. Не ведае, каму пакінуць даляры ў спадчыну.

Жэня. Дык ён пры далярах?!

В а р в а р а. А як ты думала.

Жэня (*бярэ Сігізмунда за руку*). Я запрашаю вас да сябе, адначніце з дарогі. Пачастую вас муміём.

С і г і з м у н д. З задавальненнем... Толькі скажыце, у вас ёсць знак, герб вашага сямейнага роду? Вы належыце да шляхты?

Жэня. Пакажу, пакажу вам герб, а потым усё, што пажадаеце.

С і г і з м у н д. Я без герба, Жазефіна Казіміраўна, не маю права падпісаць дэкларацыю.

Жэня. Яшчэ не нарадзіўся той, хто са мной не падпісаў бы гэтую самую пракламацыю. Па мне хоць з гербам, хоць без герба, абы даляры былі.

Гучыць «Ламбада». Жэня зацягвае ў танец Сігізмунда і выводзіць яго. Сігізмунд паспявае прыхапіць і бутэльку шампанскага.

Варвара (*села*). Чорт! Хачу выпіць. Налівай. Я вольная! Я шчаслівая.

Ч о р т. Дулю табе, а не шампанскага.

В а р в а р а. Давай гарэлку.

Ч о р т. Анёл усё выпіў.

В а р в а р а. Ты вось што... зрабі так, каб маю аб'яўку ў газеце ніхто не прачытаў...

Ч о р т. Я ўжо замяніў на іншую.

В а р в а р а. Як?

Ч о р т. Чакай заўтра новага кліента. Перад ім ты не будзеш выкаблывацца.

В а р в а р а (*як бы сама сабе*). Міколка мой рыжы... дзе ты блукаеш... Ці ўспамінаеш мяне? Вунь, кітайскае дрэва каханна сохне... не хоча расці ў маладой яшчэ ўдавы.

Уваходзіць у спартыўным касцюме Анёл ды яшчэ з ганталямі ў руках.

В а р в а р а. Божа! Анёл? Апрытомнеў! Дзякаваць Богу.

А н ё л. Палегчала трохі.

В а р в а р а. Саколік мой родны, пазвані на неба, у канцэлярыю, няхай табе скажучь, дзе зараз мой Міколка? Ці жывы? Па тэлевізары раскажваюць, што ў свеце робіцца. Ці цвярозы ён, ці п'яны? Ён жа без кальсонаў паехаў. Адмарозіць ногі ў тым Саратаве, на тым нафтаправодзе. Прашу, распытай.

А н ё л. Не паехаў ён туды.

В а р в а р а. Што?

А н ё л. Тут ён, у горадзе.

В а р в а р а. Дзе?

А н ё л. Не ведаю пакуль.

В а р в а р а. Ты наўмысна так гаворыш, каб я адчапляся?

А н ё л. Ды не. Тут ён.

Тэлефонны званок.

В а р в а р а. Алё. Слухаю.

Голас Міколы. «Варвара, ты?»

В а р в а р а. Я! Я, мой міленькі... Не кідай трубку... Я па голасе тваім сумую, Мікола, гавары... Я... буду слухаць... Трубку не кідай, бо памру, дзе ты... Алё? Кінуў трубку. Садыст. Галубчык мой, ідзі ў горад, па-шукай яго. Я тут адна пабуду. З чорненькім гэтым... Дзе ён хаваецца, знайдзі.

А н ё л. Цяжка знайсці. Ён не ўжывае слова любоў.

В а р в а р а. Ты маё каханне вазьмі, як компас.

А н ё л. Тваё — гэта тваё. Паспрабую.

В а р в а р а. Паспрабуў, родненькі. Думала, што не-
навідзець яго буду да канца дзён маіх... аж бач... не
ачарсцвела яшчэ. Я пры тэлефоне буду. Ты мне адразу
звані.

Уваходзіць Ч о р т.

Ч о р т. Аб чым вы тут бубнілі за маёй спінай?
В а р в а р а. Аб чым цяпер гавораць? Стагнацыя,
інфляцыя, эміграцыя, дэградацыя.
Ч о р т. Усё правільна. Ідзі апрапіся па-людску. Жа-
ніх на парозе.

КАРЦІНА ЧАЦВЁРТАЯ

Дэкарацыі без змен.

Ч о р т вывозіць на століку бутэльку са спіртным. Бярэ паддува-
ла і дыміць, як свяшчэннік кадылам.

Ч о р т. Трэба прыдаць трошкі экзотыкі... Утварыць
райскую атмасферу...

Звоніць телефон. Чорт не бярэ телефонную трубку, выходзіць. Ува-
ходзіць В а р в а р а ў кіравных чобатах і ў начной сарочцы.

В а р в а р а. Алё? Кіеў? Дзяўчынка, гэта Кіеў? Што
значыць не разумееце! А на якой я мове гавару, на кі-
тайскай хіба? Позна мне перавучвацца. Хутка ўнукі
пойдуць. Запрасіце да тэлефона Аксану Іванаўну. Яна
ведае, хто я. Які, зноў няма? А дзе ж яна? У Германію
паехала. О, хахлы жывуць. Не паспела з Італіі прые-
хала, ужо ў Нямеччыне. Так бы і сказала дзівачка, што
чалавека няма на месцы. Ды не раблю я ў словах па-
мылкі... Сама ты памылка прыроды.

Уваходзіць Г а н с Бірке. Мужчына сярэдніх гадоў, у акуларах.
Варвара не чакала яго прыходу. Стаіць аслушчанаеўшы. І Ганс стаіць
як укопаны, глядзіць на Варвару.

Г а н с. Гутэн таг, фрау. Ганс Бірке.

В а р в а р а. Ой! Амерыканец?

Г а н с. Немец. Добры дзень.

В а р в а р а. Дзень добры. (Ханае ручнікі і прыкры-
вае грудзі.) Даруйце, я не чакала, што так хутка... не
апрадута.

Г а н с. Найн праблемаў. Ваш касцюм — самы ары-

гінальны. Заставайцеся так. Год я б'юся над адной ідэяй
і вось, нарэшце, знайшоў рашэнне.

В а р в а р а. Не разумею.

Г а н с. У мяне да вас прапанова... Я добра зашлячу.
Тысячу марак... Мы ўтворым СП.

В а р в а р а. Не разумею. Спальны вагон?

Г а н с. Не-е. Сумеснае прадпрыемства. Я прэзідэнт
рэкламнага бюро. Супрацоўнічаю з лепшымі фірмамі
Еўропы.

В а р в а р а. Божа, і гэты прэзідэнт... Хутка не будзе
каму і рабіць... адны прэзідэнты. Але ж адразу папа-
рэджваю: я не шляхецкага роду, багатых сваякоў не
маю, капіталу няма...

Г а н с. І нічога не трэба... У вас усё будзе. Я зраблю
з вас зорку рэкламы. О, як я ўдзячны лёсу, што купіў
гэту газету. Гэтай рэкламе, якую я задумаў з вашым
удзелам, цаны не будзе.

В а р в а р а. Старая я для кіназоркі. Ды нікуды і
не паеду адсюль...

Уваходзіць Ч о р т.

А раптам Мікола вернецца...

Ч о р т. Вось іменна. Хто вас сюды накіраваў, пан
Ганс?

Г а н с. Бірке. Вось мая візітная картка.

Ч о р т. Пакіньце ў сябе.

Г а н с. Я ўбачыў у газеце вось гэта фота. Прывабная
жанчына ў начной сарочцы і кіравных чобатах шукае
мужа.

Ч о р т. Што за чаргаўшчына. (Дастае такую ж
газету.) Дзе вы купілі газету?

Г а н с. У аэрапорце Шарамецьева.

Ч о р т. Але ж я даваў толькі аб'яўку, без фота...
А... Гэта Анёл... Ён паспеў у палову тыражу ўставіць
тваё фота. Наўмысна кінуў тыраж на Расію. Ён, наіўны,
лічыць, што твой Мікола яшчэ чытае газеты. Вось што,
пан Ганс, у нас тут іншае мерапрыемства... мы чакаем
другога кліента. Прашу пакінуць памяшканне.

Г а н с. Тут... тут... Я пачакаю на вуліцы... Але я
сваю ідэю хачу рэалізаваць толькі з ёй... я добра зап-
лачу.

Ч о р т. Яе не цікавяць грошы.

Г а н с. Дзве тысячы марак... Тры...

Чорт (амаль выліхае немца). Усё... Я сказаў усё. Не люблю немцаў. Настырныя, як малыя чарцяныты. Варвара, ты яшчэ не апрагнута!.. (Падае каларовы халат.) Давай у тэмпе. Красавец пад'ехаў. Хірамантыст, фігурыст, нудыст. Як герой парнафільмаў. Варвара, Калі з Кіева, адразу адпраўляй назад. Чорт. Не. У ім багата рознай крыві намёшана... Губкі абліжаш. Персік. Адчуй сапраўдную асалоду страстці...

Варвара. Анёл не званіў?

Чорт. Цяпер яму не да нас. Ён з галавой улез у атмасферу вуліцы. Грахі на дарозе валяюцца — бяры — не хачу. Ён матэрыялу на доктарскую назбірае, яго адразу ў апосталы перавядуць. Пераапранайся.

Варвара выходзіць. Некаторы час Чорт адзін. Уваходзіць Вальдэмар. Ён у моднай майцы: плечы і грудзі аголены. Тоненькія ножкі ў бліскучых ласінах-шортах.

Вальдэмар. Ваша жонка давала аб'яву ў газету?

Чорт. Якую аб'яву.

Вальдэмар (чытае). Усё купі, прадай і знайдзі мяне. Без комплексаў. Люблю нетрадыцыйны секс. Хачу пазнаць усё. Заплачу любяць грошы таму, хто разбудзіць ува мне ненасытную лывіну.

Чорт. Так. Гэта наша аб'яўка.

Вальдэмар. Дзе тавар?

Чорт. Заплюшчыце вочы і палічыце да пяці.

Чорт цягне ложка з Варварай, якая ўсё ж не паспела зняць свае чобаты. Сядзіць у мячэй сарочцы. Хавае грудзі рукамі.

Варвара. А мамачка... Я ж не апрагнулася.

Чорт. Прашу, блудніца Варвара. Гэта Вальдэмар. Варвара, бяры Вальдэмара, ды будзе рэдка пара.

Вальдэмар (да Чорта). А чаго яна ў кірзавых чобатах?

Чорт. Калі не разбудзіш у ёй ільвіцы, дык дасць капняка пад зад.

Вальдэмар. А які памер абутку?

Чорт. Сорак чацвёрты. Жарт. Я пажаргаваў. Яна любіць усё нетрадыцыйнае ў сексе. Экзотыка. (Збіраецца выйсці.)

Варвара (да Чорта). Гэтая малпа не хворая на туберкулёз?

Чорт. Ты што! На яго бабы ля мэблевага магазіна на чаргу запісваюцца. Сто конскіх сілаў.

Варвара. А чаго ён у трусах... Я не люблю так. Пагаварыць трэба, пазнаёміцца бліжэй.

Чорт. Ён на трох работах, у яго мала часу. Я тут побач пабуду з тэлекамерай. (Да Вальдэмара.) Да вартых паслуг віно Сарсі, шампань Дэлапарцье, марыхуана.

Вальдэмар. Як у лепшых дамах Лондана.

Чорт выходзіць. Вальдэмар дастае радыётэлефон, набірае нумар.

Вальдэмар. Алё. Сафія? Нікіфар... Віном і шампанскім усё завалена. Гані ў гэты квартал піва і кетчуп. Усё. У мяне тут гарыць дзела. (Да Варвары.) Якую музыку больш любім? Рок, хэві, метал, раманс?

Варвара. Няма настрою для музыкі.

Вальдэмар. Падымем настрой. Дазвольце вас зняць з ложка часова.

Варвара. Баюся. А калі не ўтрымаеш?

Вальдэмар. Утрымаю.

Варвара. А калі не?

Вальдэмар. Я культурызмам займаўся. Утрымаю.

Варвара. Ой... боязна. Адзін у Кітаі суседку Жэню на базары падняў... адразу павезлі на аперацыю... заварот кішчок пачаўся. Леш я сама.

Вальдэмар. Не. Не дыскваліфікуйце мяне як мужчыну. Бярыце мяне за шыю. (Нясе з цяжкасцю Варвару і сядзіць у крэсла-качалку да стала.) О-пля... і гатова. А вы бяліся.

Варвара. Не падарваўся?

Вальдэмар. Не. Закурим. О, амерыканскія. Марыхуана.

Варвара. Давай.

Вальдэмар дае ёй цыгарэту.

Вальдэмар. Вам ніхто не цалаваў мезенец левай нагі пераз правае бядро?

Варвара. Было ўрэмячка, і мяне цалавалі ў печка.

Вальдэмар. Я папалую. О, вы без калготак?

Варвара. А дзе ж іх зараз узяць? Ды і такія дарагія.

В а л ь д э м а р. Хвілінку. (Звоніць у яго на руцэ будзільнік. Дастае радыётэлефон.) Алё... Тэль-Авіў. Рома. Гэта я. Апельсінаў не трэба. Завалена ўсё. Гані дзве фуры калготак. Усё. У мяне дзела адно гарыць. В а р в а р а. Нешта галава ад твайі цыгарэты кружыцца. Дай віна.

В а л ь д э м а р. Кайф пайшоў.

В а р в а р а. У цябе спіна белая, як у майго Міколы. Толькі ў яго спіна ўся ў вяснушках.

В а л ь д э м а р. Не зразумеў. Хто такі Мікола?

В а р в а р а. Мужык мой.

В а л ь д э м а р. Калі ўтраіх, то гэта — групэн-секс.

В а р в а р а. Не прыйдзе, Збег.

В а л ь д э м а р (цалуе нагу). У Штаты?

В а р в а р а. Казаў, што ў Саратаў.

В а л ь д э м а р. Калі надыбае чырвоную ртуць, я дапамагу знайсці пакупніка. Маю выхад на Еўропу. О, што ў нас тут? Ліфчык цісне?

В а р в а р а. Цісне. Няма дзе грошы схаваць.

В а л ь д э м а р (набірае нумар тэлефона). Варшава. Яцэк... Ты ліфчыкі не загрузіў? Давай.

В а р в а р а (пад удзеяннем марыхуаны). Дзве фуры.

В а л ь д э м а р. А прадамо? Давай дзве фуры. Усё. У мяне гарыць.

В а р в а р а. Што ў цябе гарыць?

В а л ь д э м а р. Што табе гаварыць, у цябе ж даяраў няма.

В а р в а р а. У мяне? Ёсць. У мяне ўсё ёсць.

В а л ь д э м а р. Тады гэта мяняе сутнасць справы. О, мая Афрадыта. (Цалуе руку, плечы. Раптам цалуе ў губы.)

В а р в а р а. Ты што?

В а л ь д э м а р. Праверка зубоў. (Набірае нумар тэлефона.) Алё... Руслан... Віхрол для пломб пакуль не загрузжай... Чакай, пазваню. Надыбаў з баксамі. Паспрабую.

В а р в а р а. Душна. Адкрый акно. Накурылася да адурэння... Хто зняў партрэт правадыра партыі?... Малпа, падыдзі сюды... Я калі на чыгунцы шпалы клала, закахалася ў аднаго такога, як ты. Хлюпкі хлюпкікам...

В а л ь д э м а р. Зараз пачнём. Толькі дзела пагушым. Колькі ў вас даяраў?

В а р в а р а. А колькі Чорт дасць.

В а л ь д э м а р. На машыну хошць? На б/у «фальксваген»? На ўсе часы?

В а р в а р а. На яхту хошць.

В а л ь д э м а р. Вось праспект. Прашу. Бросавыя цэны. Форма аплаты любая. Чэк... і ў люлю... Мая сексапілачка.

В а р в а р а. «Фальксваген» не хачу. Дай рыжскі «рафік». Мікола мой на ім працаваў.

В а л ь д э м а р. Завод у Ялгаве стаіць. Няма «рафікаў». Вазьмі «фальксваген»... Фірма...

В а р в а р а. Не, толькі «рафік»...

В а л ь д э м а р (мяняе тактыку). О, як я цябе жадаю! О, як я чакаў цябе... (Цалуе руку, кожны палец.)

Купі «фальксваген»... і я падару табе такую ноч, вочы на лоб палезуць...

В а р в а р а. «Рафік»...

В а л ь д э м а р. От, гундра... Заўтра куплю «рафік»... Сёння пад знакам смерці мне трэба прадаць «фальксваген»... Я дылер фірмы... Не прадам — усё...

Не будзе кантракта з немцамі... Я ўжо месяц не магу знайсці пакупніка... Пашкадуй мяне...

В а р в а р а. «Рафік». Куплю Міколе толькі «рафік».

В а л ь д э м а р. Купіш футра, не купіш футра... Ах, тваю маць... У абдымках ты мне ўсё падцішаш...

(Пачынае цалаваць яе плечы, рукі, цягне ў ложак.)

В а р в а р а. Не! Бессаромнік... У чобатах у ложак... не пайду.

В а л ь д э м а р. Да такую тваю... (Хпіўся знімаць чобаты. Адзін, другі... Не можа зняць.) Што ты іх прыклеіла, блің...

Чорт некагоры час назірае, потым падыходзіць, і яны разам спрабуюць зняць чобаты з ног Варвары.

Чорт. Ты калі іх апошні раз знімала?.. Падкажы.

В а р в а р а. Не помню. Дваццаць гадоў мо не знімаю. Як на работу пайшла. На будоўлю... і цягаю. Мікола адзін умеў.

Уваходзіць Ганс. Ён з задавальненнем дапамагае Вальдэмару знімаць чобат.

Г а н с. Гут! Гут! Гэта будзе геніяльны ролік! Пяць тысяч марак, фрау Варвара.

Ч о р т. Зноў ты? Гэта пачынае мяне раздражняць. Я табе зараз Сталінград устрою.

Г а н с (*на выхадзе*). Згаджайцеся, фрау Варвара... Дзесяць мінут работы і ў вас пяць тысяч марак: Фірма, якой я хачу дапамагчы, мае ўбыткі на беларускім рынку...

Ч о р т (*наступнае*). Што ты за тып такі?

В а л ь д э м а р. «Фальксваген»... А дванаццатай гадзіне я павінен даць факс, што прадаў... знайшоў рынак збыту.

Раптам са званочкам праз усю сцэну ідзе А н ё л.

А н ё л. Гуманітарная дапамога. Гуманітарная дапамога.

В а л ь д э м а р (*ажыў*). Дзе?

А н ё л. Раздаюць на вуліцы.

В а л ь д э м а р куляй пакідае сцэну. Чорт усё ж сцягнуў адзін кірач, але В а р в а р а, пачуўшы пра дапамогу, пабегла ўслед за Вальдэмарам, ухапіўшы на сябе паліто. Уваходзіць Ж э н я.

Ж э н я. Дзе гуманітарная дапамога? Адкуль?

А н ё л. З Нямеччыны, з Галанды, з Турцыі, з Францыі.

Ж э н я. Сігізмунд! За мной! (*Выбягае*.)

Чорт пазірае ў бінокуляр.

Ч о р т. На паглядзі. Сюжэт для Босха.

Анёл бярэ бінокуляр, пазірае нейкі час, потым аддае бінокуляр Чорту.

Ч о р т. Да, я тожэ хотел стать героем, но был побежден жизнью и взят в плен мелочами ее.

Чуваць, як б'юцца за дапамогу:

— Адзідзі скажаў, асадзі назад!

— Ты куды прэш, падла?

— У зубы яму, у зубы!

— Чалавека прыдушыце-е!

— Не падпускай яе без чаргі, не падпускай!

— У лыч бі, у лыч!

— Назад!

Першым на сцэну са скрынямі выпяўзае В а л ь д э м а р і ідзе ў другі бок. За ім ледзь цягне ногі з торбаю С і г і з м у н д. Ж э н я і В а р в а р а не могуць падзяліць куртку.

Ж э н я. Аддай, гадаўка, усё маё! Машына на маёй зямлі стаяла.

В а р в а р а. Сама гадаўка... усё табе мала. Я без чалавека жыву... Сораму няма.

Ж э н я. Да ты п'яная. Вярні маё.

В а р в а р а. Я першая ўхашіла.

Ж э н я. На, на... падавіся, каб у ёй штомесяц на аборты ездзіла.

Рукаў у паліто на Варвары адарваны. Рукаў гэта ў Сігізмунда.

Жэня бярэ рукаў і кідае да ног Варвары.

Ж э н я. Вазьмі свае транты. Чужога нам не трэба. Змяя пад бокам жыла, а я і не ведала.

В а р в а р а. Сама добрая гадзюка. Гору майму рада, каб ты зімою ела бананы, вынаград і апельсыны, сядзячы ў турме.

Ж э н я. Паганка! Пойдзем, Сігізмундзік. Яна нас яшчэ ўспомніць. Выберуць яго мэрам... ты ў мяне туалеты на вакзале мыць будзеш.

В а р в а р а. Калі яго выберуць мэрам... туалеты будуць чыстымі, бо людзі памруць з голаду.

С і г і з м у н д. Гэта знявага асобы... Я буду скардзіцца у ААН.

Ж э н я. Быдла! Быдла! У нас трыццаць пяць тысяч далараў... а ты быдла. Ён мне падарунак купіў за тысячу далараў.

Жэня і Сігізмунд выходзяць.

В а р в а р а (*папраўляе паліто*). Жывадзёры! Я ў ім у загс з Міколам ішла. (*Апранае куртку, якая ёй мала, тырчаць рукі з рукавоў*.)

Ч о р т. Клёва, клева.

Чорт сядзіць у задуменні. Асцярожна ўваходзіць Г а н с, які нясе дзве баначкі «Сімлака».

Г а н с. Фрау Варвара, вось гэта... яшчэ для вас... засталася... вапа Доля.

В а р в а р а (*абмякша*). А... Ганс. Што гэта? Кансервы? Сасіскі?

Г а н с. Харчаванне для дзяцей. «Сімлак». Калі трэба кансервы? Сасіскі? Адна ваша згода, каб зняцца ў мам роліку... і я для вас вагон сасісак.

В а р в а р а. Ды не. Мы ж не галодныя, мы ж, Ганс, і такое дзіцячае харчаванне рабілі... і малако сухое, а

шакалад... на здачу шакаладам давалі... не хацелі браць... Ты верыш?

Г а н с. Веру.

В а р в а р а. А цяпер... з рукою працягнутай, як жабракі.

Г а н с. Вашы людзі гут... Парадку няма і рэкламы. Калі б маё бюро рэкламавала для вас, канечне, за злата, камунізм, клянуся памяцю Бісмарка, уся Еўропа кінулася б будаваць камунізм. Дзе ваш ідэйны муж? Ён не перашкодзіць нам дамовіцца?

В а р в а р а. Гэта не муж.

Г а н с. Палкобўнік?

В а р в а р а. Не. Кажыце, Ганс, што вы хочаце, бо бачу, што не адчэпіцеся.

Г а н с. Гут. Вы рагуеце мяне, я дапамагаю вам — такі закон рынку. Я кахаю сваю маладую жонку... але ў яе запатрабаванні, Бог мой мілы! Я пачынаў з пяціццю маркамі. І да пяцідзсятці толькі разбагацеў і маю свой бізнес. Купілі адзін дом, малы, не падабаецца... другі — з дзвюма спальнямі. Кожныя паўгода мяняе марку машыны, па адзённым едзе толькі ў Парыж... Я люблю адпачываць у родных мясцінах... Яна цягаецца па ўсім свеце: ад пляжаў Паўднёвай Афрыкі да курортаў Альпука. Абянае ўдзіхамірыцца... пасля апошняга жаданья. Хоча ляцець у Непал і падняцца на Джамалунгму... каб там... Ёй усё жыццё хочацца нешта такое ўтварыць, каб адразу яе імя занеслі ў кнігу рэкордаў Гінеса... Значыць... задумаўла там, на Джамалунгме... зацяжараць. Я ёй адказваю, што я да самага піка Джамалунгмы не дайду, а калі дацягнуць на канаце, дык нічога ўжо не змагу там... без кіслароду... Упёрлася, і ўсё. На гэта трэба вялікія грошы... Яна ўпэўнена: у нашай Германіі няма дастойнага канцлера і мы ў нябёсах, як багі, павінны яго нарадзіць. Цяпер я паверу, што з багацця людзі дурэюць. Добра, што не захацела на дно кратэра вулкана!

В а р в а р а. Дык з гэнай рэкламаю... работаю, што прапаноўваеце... вы мяне пацягнуце на Джамалунгму, як акупэрку?

Г а н с. Не. Дзесяць мінут работы. Я заключыў кантракт з адной багатай фірмай. Трэба зняць ролкі. Вы любіце «Снікерс», «Твікс»?

В а р в а р а. Прывіосіў неак Мікола.

Г а н с. Дык вась. Увесь свет есць «Снікерс», а я пабаяў, што забяром рынкі для «Твікса» — чым? Рэкламай. Мы здымаем вас. У чобатах і ў начной сарочцы. Дваццаць пяць гадоў кіраачы вы не здымалі...

В а р в а р а. Так. Усё работа і работа.

Г а н с. Шварценегер спрабуе зняць... не можа. Тады падыходзіць балерун. З'ядае дзве палачкі «Твікса» і лёгка знімае вашы чобаты. Фірме ідэя спадабалася. Мне плаціць. Я вам плачу. Ну?

В а р в а р а. І ўсё?

Г а н с. Не знімаць жа ўсё астатняе. Будзе перабора.

В а р в а р а. Не. Мне сорамна за гэта браць грошы. Г а н с. Вось, вась... Трагедыя ўсіх посткамуністычных краін. Развітайцеся вы, і як мага хутчэй, з сорамам і сумленнем! Вы так ніколі не набудзеце рынак.

В а р в а р а. Не магу. А што Мікола мой скажа?

Знайдыце мне яго, дык ён і без марак зніме. Ён умее.

Г а н с. Божжа мой... Колькі вам даць грошай, колькі, каб вы зпадзіліся? У нас усё аплачваецца, любая работа. Не граба саромецца. Час ідзе, а час — гэта грошы, грошы... Не паеду я на Джамалунгму, паеду нехта іншы. Пашкадуйце мяне па-чалавечы.

В а р в а р а. Не. Я ў сарочцы, у кірзаках на ўвесь свет... па пяць разоў на дзень у тэлевізары... Сорамна за дзяржаву. Прыдумай што іншае.

Г а н с. (ледзь не плача). Няма лепшага... Як вам унушыць. Грошы не пахнуць! Я вам пакадаю сваю візітную картку... Тэлефануйце ў любы час.

Варвара заўважае Анёла і накіроўваецца да яго. Г а н с выходзіць.

В а р в а р а. Мікола не вярнуўся. (Абнімае яго.) Я тут без цябе ледзь не звільнулася. Цэны зноў выраслі, на рабоце грошай не плаціць, адзінота заела. Гэта не жыццё.

Ч о р т. А я табе аб чым дундочу каторы дзень!

В а р в а р а. Лячу ў пустэчу. Злосць у душы пасяляецца. Знайшоў ты майго Міколу?

А н ё л. Знайшоў.

Ч о р т. Дурань, хто цябе прасіў?

В а р в а р а. Дзе ён? Кажы, бо сэрца лопне.

А н ё л. У камку сядзіць каля рынку. Фірма яго на-

Калія ўвахода на рынак. На авансцэне блукаюць напаяўлодзі, напаяўлодзі аб'яўляе: Голас па дынаміку аб'яўляе:

— Арганізацыя рэалізуе са склада азербайджанскі каньяк. Форма аплаты любая. Кантактны тэлефон 713.

— Обналічым, прадэдам, прадэставім ссуды, абналічым, прадэдам... — Фірма «Ю» рэалізуе «Чын-чын», бензін і другія алкагольныя напіткі. Кантактны тэлефон 851.

А д з і н. Куплю медзь, лом медзі, бронзу, осмія. Форма аплаты любая. Прадаю накрыхуку для ўнітаза, куплю кабінку «МАЗа».

Д р у г і. Оптам спіртныя напіткі, цыгарэты, унітазы. Кантактны тэлефон 495. Форма аплаты любая.

М і к о л а. Віны, лікёр. Сінія яйца Манака. Недорого.

А д з і н. Куплю медзь, прадаю ніжні трыкагаж...

Д р у г і. Долары, марачкі, расійскія рублі.

А д з і н. Прадаю кантактны тэлефон. Форма аплаты любая.

Д р у г і. Шьем спецодежду для секретарей-машинисток. Форма аплаты любая.

М і к о л а. Выпі лікёр, сінія яйца Манака. Райское наслаждение. Контактны телефон фирмы 3293. Форма аплаты любая.

На сцене камок. У ім на вітрыне райял-спірт, лікёр, цыгарэты. Чуваць шум рынку. Вакол багата скрынак з лацінскімі літарамі. У кіёску сядзіць К о б р а, у яе вельмі кароткая спадніца, і Ш ч у ч к а, у яе вельмі вялікае дэкальгэ і доўгая спадніца.

К о б р а. Курыць хачу, аж вушы апухлі. Вазьмі, Шчучка, адкрый «Мальбара» ды пакурым.

Ш ч у ч к а. На хэ мне на сябе браць? Злы, як вампір, ходзіць... выпра адсюль...

К о б р а. Сядзіш тут, зусман, зусім задніца адсырэла. Выпіць не дае, кавы не дае... Глісты другую ноч сняцца.

Ш ч у ч к а. Чаго я пайшла ад Букчына, прэзерватывы купляе, малюе на іх магількоў і зноў прадае. Азалаціўся ўжо. А наш толькі лапу на вушы вешае. Офіс будзе, фірма сумесная. У баксах зарплату плаціць буду... Што б у цябе так панос быў кожны дзень!

К о б р а. Усё, блін. (Бярэ пачак «Мальбара» і адкрывае.) Пайшоў ён нафік. Звольніць, такога ж другога найду. Частуйся.

зываецца (дастае паперку, чытае) «Синие яйца Мо-нако+Ltd».

Ч о р т. Эффектна было б назваць «Черные яйца Мо-нако».

А н ё л. Лелей ужо тады фіялетаваыя... Не будзе ні чорных, ні белых... В а р в а р а. Не... Не будзе ні чорных, ні белых... пакінем адно Манака. Вядзі мяне туды.

А н ё л. Туды хадзіць небяспечна. Вазьмі на ўсялякі выпадак. (Падае ёй пісталет.)

В а р в а р а. Я не хачу яго забіваць.

А н ё л. Гэта газавы. На сённяшняя рынкі трэба хадзіць узброеным.

В а р в а р а. Пачакай. Толькі памаду знайду. Дурная, усё жыццё эканомлю гўбную памаду. (Выходзіць.)

Ч о р т (да Анёла). І што цябе да іх цягне? Нікчэмныя, убогія, рабы страстей. Труцяць адзін аднаго, не навідзяць. Смех. У адной маёй камандзіроўцы быў выпадак. Усе ж кінуліся адсюль усё вывозіць на продаж у Польшчу. Паехала адна кабета ў гадах туды ды там і памерла. Сын яе бярэ машыну, прычэп і едзе забіраць труну з маці. Заначаваў, вяртаючыся, у вёсцы пры пашы. Прачнуўся, а прычэпа з труною няма. Уначы свіснулі... Пачаў едзіць з вёскі ў вёску, з мястэчка ў мястэчка, утаворвае, просіць, каб хоць труну з маці вярнулі. О, што трэба ў кнігу Гінеса ўносіць! Хі-хі-хі... Ды ты мяне не слухаеш...

А н ё л (сумна). Слухаю.

Уваходзіць В а р в а р а. Апраанае на галаву хустку.

Ч о р т. Не хадзі. Толькі час змарнуеш. Ён цябе не пазнае.

В а р в а р а. Гэта чаму ж? Гэта праўда, Анёл?

А н ё л. Праўда.

В а р в а р а. Мяне пазнае, прызнае. Не можа быць такога. Ён не зможа гандляваць... бо не ўмее красці. Ён мяне, о, па радзімай пляме пазнае, вось тут (паказвае грудзі). Мне б толькі на яго адным вокам глянуць. Паказвай дарогу, Анёлачак мой міль.

Зацяпненне.

Ш ч у ч к а. Я не буду. Баюся згубіць работу, а тут лафа. Сядзі сабе. Учора папа рымскі прыснiўся пасля ранення. Кулю мне даў.

К о б р а. Што ты дрэйфіш перад ім? Боцман быў рэкецір... Наш — саплка у параўнанні з ім. На Кіпр кайфаваць паедзем. Форсу... абмачыцца і не жыць. Каб мяне не выжылі з валютнага бара, я б сюды дулю пайшла.

Ш ч у ч к а. Ідзе. Хавай.

Пачынаюць разганаць дым. Кобра тупіць цыгарэту, хавае. Шчучка хапае дезадарант і пыркае ім. Уваходзіць М і к о л а. Ён пануры. Чыхае.

К о б р а. Будзьце здаровы.

М і к о л а. Хто? Апошні раз пытаю?

К о б р а. Ну, я, я! (*Абнімае яго.*) Не сварыся... Семдзсят гадоў камуністы не давалі «Мальбара». Курыць, дык і капіталісты не даюць. Пашкадуі сваіх цёлачак, не ругайся, усяго ж адну цыгарэтку.

М і к о л а. Я ж папярэджваў. Гэта не наша. Усё ў доўт. Пачакайце... яшчэ дзень, два, кампаньён прывязе тавар з Германіі на сто мільёнаў. Запануем тады, зарымім. Шчучка, давай у банк «Дукат». Бяры на ўсе баксаў.

К о б р а (*бярэ грошы*). А ё... колькі на іх возьмеш — сорака долараў. Навару нуль.

М і к о л а. Сёння сорака, заўтра сорака. І Ротшыльд не адразу Ротшыльдам стаў. Бізнес — гэта царпенне.

К о б р а. Царпенне добра, калі блохі ловіш. Бізнес тэмл, хватка...

М і к о л а. Не вучы бацьку дзяцей стругаць. Шуруй у банк.

К о б р а. Я на пошту. Тэлеграму не прыносілі? (*Не хаця выходзіць.*)

Ш ч у ч к а. Не.

М і к о л а. Выходзіць. Шчучка знаходзіць бычок. Курыць.

Ш ч у ч к а. А на Канарскіх астравах... цяплынь. Ходзіць па пляжы які-небудзь Фейсал з Усходу... гарэм сабе падбірае... А тут... адно і застаецца... галавою глыбей ва ўнітаз.

Уваходзіць К о б р а.

Ты? Так хутка?

К о б р а. А што, па-твойму, Кобра дэбіл? Я пазвала ў банк. Раніцою быў нізкі курс, а зараз вырас. Вечна ён на адзін крок не паспявае.

Ш ч у ч к а. Нічога. Бывае, адзін раз падфарціць, урні сваё... і ўпякай на Канары.

К о б р а. Ён невязучы. На яго грошы не ідуць.

Уваходзіць Ж э н я, за ёй С і г і з м у н д. Жэня нясе валікі транспарант з партрэтамі Сігізмунда. Адною рукою раскідвае лістоўкі.

Ж э н я. Галасуйце за незалежнага кандыдата ў дэпутаты! Толькі ён выцягне вас у Еўропу. Патомка князеў Сігізмунд Паўятайла — дастойны кандыдат на пасадку мэра. Толькі пры ім будзе сапраўдная незалежнасць, усе стануць прыватнікамі, ніхто не будзе рабіць, толькі гандляваць. Адайдце вапшы галасы за незалежнага кандыдата!

З другога боку коціць свой лагок В а р в а р а.

В а р в а р а. Ешчэ ананасы, рябчиков жуй, день твой счастливый приходит, буржуй. Свежыя бросавыя ананасы па бросавым цэнам... ніжэй як у Еўропе. Адзін ананас — усяго палавіна вапшай зарплаты. А вось бананы. Смешная цана... Гэй, дзядуля, купі сабе ананас, банан.

Ж э н я. Які ён табе дзядуля. Вочы прагры... Пра яго радыё «Свабода» і Амерыкі гавораць. А ты хто? Быдла.

Сігізмунд парасонам паказвае, каб Жэня ішла далей. Уваходзіць М і к о л а. Ідзе да сваіх дзядучат.

В а р в а р а. Спяшайцеся... Апошнія ананасы, лепшы падарунак да Новага года. (*Бярэ адзін ананас, падыходзіць бліжэй да Міколы.*) Малады, прыгожы, купі для сваіх цёлак ананас.

М і к о л а. Яны не ядуць ананасы... Ад іх алергія.

В а р в а р а. Купі... не пашкадуеш... У мяне лёгкая рука.

М і к о л а. Ідзі, бабуля, не адбівай кліентуру. І дзаваліяць жа такім няграбным, нехайным вясковым цёткам гандляваць у пэнтры.

К о б р а. А вы папятайце, ці мае яна ліцэнзію на права гандлю?

М і к о л а (*падыходзіць да Варвары*). А... пакажы ка мне, даражэнькая, ліцэнзію на права гандлю.

Варвара зняла хустку, распушыла валасы, каб ён пазнаў яе.

В а р в а р а. Што пытаеш, дзядуля?

М і к о л а. Ліцэнзію пакажы.

В а р в а р а. Няма. Сена няма каму накасіць. Карова з казой галодныя, усю паперу паелі. Не было на чым ліцэнзію напісаць.

М і к о л а. Зараз пазвонім у інспекцыю, і цябе выпруць адсюль за тры мінуты.

В а р в а р а (*падстаўляючы вуха*). Не чую? Што кажаш?

Мікола нахінуўся да яе бліжэй. Варвара раптам абняла яго за галаву.

В а р в а р а. Міколка, родны, гэта я... не прызнаў, жонка твая... Міколка.

М і к о л а (*вызваліўся з абдымкай*). Ты што, ачумела, старая карга! У магілу пара, а цалавацца лезеш.

К о б р а. Парнухі нагледезлася, відаць. Калі яшчэ трэ.

В а р в а р а. Трэ, ой яшчэ трэ... Не пазнаў, сапраўды.

Ш ч у ч к а. Яшчэ нішчак выглядае. Негр клянуў бы.

В а р в а р а. Аднымі ананасамі харчуюся, як мужык кінуў.

М і к о л а. Вар'ятка нейкая. Зараз цябе адсюль выпруць.

В а р в а р а. Мяне адсюль, пане мой харошы, танкамі Ельцына не выб'еш. Ананасы, бананы... хворым і здаровым. Форма аплагы любая.

Уваходзіць А н ё л.

А н ё л. Па чым фрукты?

В а р в а р а. Дзёпава аддам.

А н ё л. Колькі тут?

В а р в а р а. Сорак штук.

А н ё л. Бяру оптам. Бананы?

В а р в а р а. Дваццаць вязак.

А н ё л. Бяру оптам. Вам зайчыкі, долары?

В а р в а р а. Якая розніца, мілы чалавек, зайчыкі, долары! Давай долары.

М і к о л а (*усё чуў і бачыў*). О-го... Які талент. На яе пакупнікі ідуць.

В а р в а р а (*падыходзіць да Кобры*). Эй ты, задры-

панка, што тут у цябе ёсць пахлябаць імпортнае за долары?

М і к о л а. Я сам. Вось лікёр. Рэкамендную райяльспірт. Усё адказнае, акрамя галавы.

В а р в а р а. Не. Не пайдзёць. Мне трэба, каб галава адказала, а ўсё астатняе не.

М і к о л а. Такага пакулі няма. Сёння павінны прыгнаць дзве фуры. Вазьмі водку «Смирнов», «Распутин»...

В а р в а р а. Давай распусту. Распустіна, як ты кажаеш.

Ш ч у ч к а. Можна амараці... У Вайнштэйна ёсць.

М і к о л а. Заткніся. Ачмурае ад водкі, усё купіць. Поўны ліфчык даляраў.

В а р в а р а. А можа, піяніна выпіць?

М і к о л а (*падае бутэль*). Райель.

В а р в а р а. Давай рускую водку.

М і к о л а. Тры долары альбо па курсу зайчыкамі.

В а р в а р а. На чатыры.

К о б р а. Вальтанутая.

Ш ч у ч к а. Маўчы. На халаву вып'ем. Хоць сагрэемся.

В а р в а р а. За што п'ем? У цябе дзеці ёсць?

М і к о л а. Ты што, бабуля? Халаспьяк, бізнесмен, як манах. От, не зараблю за дзень грошай... усё... як адрэзалі... на бабу не цягне.

В а р в а р а. Хацела за жонку тваю выпіць, за дачку. Давай тады вып'ем за здароўе кампаньёна твайго прадпрымальніка, які цягне табе з Германіі дзве фуры багацця.

М і к о л а. Геніяльны тост! Угадала маю мару... Гэта для мяне зараз усё! Жыццё.

Хоча абняць Варвару.

В а р в а р а. Потым. Пардон. Цалавацца і абнімацца потым.

М і к о л а (*убок*). Цябе, старая карга, цалаваць, дык прыемней кабылу чмокнуць.

Усе выпілі.

В а р в а р а. Павесялілі. Грошы ў цябе ёсць. Нешта ж сумны. Чаго?

М і к о л а. Гэта табе падалося, цётка, кампаньён

хвалює. Як у пекле згинуў. Мо ў вас ёсць які-небудзь тавар, ахвотна вазьму на рэалізацыю. Хадавы каб. Каб адразу пару лімонаў настругаць.

В а р в а р а. У мяне толькі карова, каза, ананасы, бананы, а лімонаў няма.

М і к о л а. Адразу бачна, вы новы чалавек у бізнесе. Лімоны — гэта на нашай мове — мільён.

В а р в а р а. А рубель якую мянушку мае?

М і к о л а. Рубель застаўся ў саслові бедных. Мы з іншага саслоўя. Будзем трымаць марку. Бессмяротнасьці хачу.

В а р в а р а. Будзе. Ёсць у мяне тавар.

М і к о л а. Які?

В а р в а р а. Бензін.

М і к о л а. Гэта ўжо сур'эзна. Я люблю пах бензіну. Не пытаю, дзе знайшла, гэта камерцыйная тайна. Які?

В а р в а р а. А — 76.

М і к о л а. Цяпер любіць пойдзе. Відцаць, з вёскі?

В а р в а р а. Угадаў. Я брыгадзірка. Нам бензін даюць, мауту. Мы робаты, усё ўручную, каб бензін налева... загнаць ды накупіць «Снікерсаў», іх панюхаем, прадамо і купляем алей, алей заганяем і набываем у секс-магазіне сексуальныя прычындалы розныя, іх мяняем на цукар, з цукру выганяем самагон і ўжо за яго купляем бензін, каб вясной было на чым сеяць. Усе круціцца, усе пры дзеле.

М і к о л а. Вось гэта абарот... Хвалю. У вас хватка.

В а р в а р а. Ёй навучыла мяне твая матка.

М і к о л а. Час не церпіць. Давай дамаўляцца аб цане? Дзе тавар? Колькі? Прадаплату не дам. Па факту пастаўкі. Мне крутануць на пару мільёнаў, і я выжыву, усплыву так... Па руках.

В а р в а р а. І па руках, і па нагах. П'ём і едзем да мяне ў гараж.

М і к о л а. Там пыстэрны?

В а р в а р а. Там. Усё там.

М і к о л а. З-за такога выпадку адкрыўце бутэльку французскага шампанскага. (*Адкрываюць і п'юць.*)

К о б р а. Паглядзі, што гэтага вясковая шалава з ім робіць!

Ш ч у ч к а. Ахмурае, падла.

Кобра адводзіць убок Міколу.

К о б р а. Ты ж абяцаў, што на мне жэнішся!
М і к о л а. Ну, ціха, ціха... Гэта для дзела трэба.
Ш ч у ч к а (*Міколе*). Ты ж казаў, што будзеш маім да труны.

Барвара адводзіць Міколу ўбок, расшпільвае кофтаку.

В а р в а р а. Пазнаеш гэтую радзімку? Ты любіў яе гладзіць.

Мікола не реагуе. Ён нешта лічыць на калькулятары.

В а р в а р а (*бярэ яго за руку, кладзе сабе на грудзі*). Чуеш, як бухае сэрца, як любоў разліваецца?

М і к о л а. Мы разальём яго ўмомант. Каністрамі прадаваць можна. Толькі наяўнымі. На бочку, і баста.

Ш ч у ч к а. Кобра, уключай музыку.

Гучыць «Макарэна». Кобра і Шчучка ўдзяваюць у танец Міколу.

К о б р а. Казанова наш, апамятайся! Глядзі. (*Бярэ яго за руку і праводзіць па сваёй назе вышэй калена*.) Маладая светлая скура, эластычная, як губа ў лася. Табе ўсё. Тваё...

Ш ч у ч к а (*бярэ Міколу на свой бок*). Паглядзі... мае грудзі-гарбузы з ракетамі-саскамі... яны мяккія, як пух. Будзь маім уладаром, будзь!

Танцуюць з ім. Распранаюць яго. Знімаюць сарочку. Такі лёгкі эратычны танец. За імі назірае Барвара. Спрабуе ганцаваць побач, але не адштурхоўваюць.

В а р в а р а. Піяўкі паганяны. Я твая жонка... Павер, адна я, твая жонка... Ах, тругні... Ды яны яшчэ мне СПІД у сям'ю прынясуць! Ну не, штаны з яго зняць я ім не дам! (*Выходзіць і стаяць і страляе ў паветра.*)

М і к о л а. Бабуля, не жаргуй так. Дайце мне цы...
К о б р а. Цыпачку?

М і к о л а. Цыгарэту і цыпачку...

В а р в а р а. Стаяць! Усім стаяць! Боцмана-рэкепіра ведалі?

К о б р а. А хто ж яго не ведаў!

В а р в а р а. Дык яго жонка. Рэкепірка.

Ш ч у ч к а. Мона... Ліза?

В а р в а р а. Мона-сцерлядзь.

К о б р а. Так бы і сказалаі.

В а р в а р а. Дык, піяўкі ванючыя, вон адсюль!
М і к о л а (*трохі п'яны*). Ты мне тут, баба, парадкі

не ўстанаўлівай. Думаеш, калі бензін прапанавала, дык маеш права камандаваць?
Шчучка. Дай ёй...
Мікола. Ты іх мне не чапай. Дай мне штучку сваю.

Варвара (*раззлавалася*). А... яці тваю дваццаць... (*Падыходзіць і б'е па шыю свайго мужа*).
Мікола (*адразу працверазеў*). Варвара! З левай б'е так толькі яна, жонка мая, Варвара!
Кобра. То боцманова жонка, то яго! Гарбачоўцы працягваюць!

Варвара. Была боцманова, а стала яго. Так, шавы... вон адсюль, пакуль я не ўключыла атамны рэактар!

Кобра. А баксы? Два месяцы грошай не плаціў. У мяне бацькі беспрацоўныя... (*Пачынае хныкаць*.) Няхай аддасць.

Шчучка. Усё абяцаў толькі. Я работу кінула ў Інстытуце культуры. Там хоць адзін за клубель шчыпаў, але грошы даваў.

Варвара. Дай ім грошы.

Мікола. А дзе іх узяць? Усе ўклаў у дзела.

Шум машыны.

Варвара. Я дам вам грошы.

Уваходзяць трое мужчын. У аднаго ў руках лом.

Адзін. Хто прэзідэнт фірмы?

Мікола. Я.

Кобра. Ён!

Шчучка. Ён!

Адзін. Вось санкцыя пракурора на арышт вашай маёмасці. Азнаёмцеся. Вы банкрут. Пачынайце.

Кобра. Шчучка, ліняем.

Кобра і Шчучка выходзяць. Мікола вельмі падаўлены. Людзі разбіраюць камак. Выкідваюць скрыні. Шыльду «Синие яйца Монако + Ltd» пакідаюць ля ног Міколы.

Варвара. Што яны сабе дазваляюць? Яны не маюць права. Ды іх з рэвалюцыя.

Мікола. Сядзі ціха. Пасля... Пасля я табе ўсё раскажу.

Людзі ўсё разбурылі і пакінулі сцену.

Мікола. Чалавек, у якога няма нічога.

Варвара. А... ёлкі-палкі. У цябе ж усё ёсць! Ёсць маёмасць — хага, ёсць зямля, карова, каза. Дом з печку і верандай. У цябе ёсць дачка... ёсць старенькі матыцыкл... ёсць я. Які ты банкрут?

Мікола. Усяго гэтага няма.

Варвара. Не разумею.

Мікола. Усяго, што ты назвала, няма.

Варвара. Не ўдямлю.

Мікола. Усё гэта я заклаў пад гарант, калі браў у адным камерцыйным банку вялікі крэдыт.

Варвара. Божа...

Мікола. Крэдыты грэба вяртаць, і вяртаць у час.

Мой кампаньён у Германіі... Тавар не вязе... Кожны дзень у банку мне штраф у паўміліёна зайчыкаў. Гэта смерць, Варвара! Гэта ганьба на ўвесь квартал, на ўвесь горад.

Варвара. Ты мяне падманваеш. Знарок, каб я даравала табе, каб разжалілася.

Мікола. Не. Усё праўда. Усё.

Варвара. Добра. Пачакаем кампаньёна. Што ты духам упаў?... Збірайся, хадзем дахаць, Мікола.

Гучаць фанфары. Шум нагоўлу. Уваходзяць Жэня з мегафонам, Сігізмунд, Кобра, Шчучка, яшчэ людзі. Нясучь партреты Сігізмунда.

Кобра. Галасуйце за незалежнага кандыдата ў мэры!

Шчучка. І за два тыдні ваша жыццё непазнавальна зменіцца.

Жэня. Толькі пры ім будуць гарантаваны свабоды, будуць свабодна рухацца капіталы, толькі пры яго ўладзе будзе гарантыя замежным інвестарам. Мы ўрагуем эканоміку. Толькі з яго дапамогай жанчыны будуць спакойна раджаць з вераю ў заўтрашні дзень. (*Сігізмунд паказвае на Міколу. Жэня падае яму мегафон*.) Агітуй. У нас малавата надзейных кадраў, а кампанія ў разгары.

Варвара. Ён нікуды з вамі не пойдзе... Ён хворы. Ён стаміўся. Ён хоча дахаць.

Жэня. Мне смешна. Да якой хаты? У яго больш няма хаты. Хутка мы будзем там будаваць гатэль «Сігізмунд».

В а р в а р а. А я кажу, што ён з вамі нікуды не пойдзе.

М і к о л а. Варвара! (Бярэ мегафон.) Галасуйце за незалежнага дэпутата Сігізмунда!

В а р в а р а. Кінь мегафон. Не агітуй мне... за імпэранта.

М і к о л а. Варвара, супакойся! Я пайду з імі.

В а р в а р а. Стаяць! Муж ты мне ці не муж?

М і к о л а. Муж, але трэба ісці.

Ж э н я. Былы муж.

В а р в а р а (дастае пісталет). Усіх... Ён нікуды не пойдзе.

С і г і з м у н д. Што гэта? Зноў камісар з «Аўроры»?

Ж э н я. Ды не. Наеліся «Аўрораю».

С і г і з м у н д. Я праціўнік усялякага фізічнага насілля. Толькі кансалідацыя нацыі і талерантнасць. Хто ўмее рабіць грошы, той іх робіць, хто не ўмее, той працуе. Схавайце свой газавы пісталеткі. Ёсць мноства метадаў уздзеяння на асобу. Мяняюцца толькі ўладальнікі капіталу, а сам ён ніколі не мяняецца. Мы пакідаем цябе тут. Няхай агітуе тут. Крыжы. Замест помнікаў. Сто гадоў пакаання.

Ж э н я. Як?

С і г і з м у н д. Нам паўсюдна трэба свае аднадумцы. Толькі працуй не так, а аддана, да сёмага поту. Бо, калі прывядзеш менш як тысяччу выбаршчыкаў, я ўдвою, патрою стаўку працэнта крэдыту. А пакуль з сённяшняга дня я яе падвойваю. А калі будзеш лаяцца... заўтра ж нашы газеты надрукуюць аб'яўку, што Мікола Перапечка звольнены за банкруцтва. Вам не пернік патрэбны, а бізун.

Усе выходзяць, акрамя Міколы і Варвары.

В а р в а р а. Ці я звар'яцела, ці свет наўкола звар'яцеў? Дзе людзі? Дзе браты, сёстры? Дзе? Чаму, чаму ўсе кінуліся абслугоўваць чалавечыя заганы? Няўжо нянавісьць, злосьць, прага да багацця павінны кіраваць душамі? Міколка, расталкуй мне, што адбываецца? Дзе тая дэмакратыя? Капіталізм з чалавечым тварам? Не хачу жыць на палігоне!

М і к о л а. Усё проста. Я ўзяў грошы пад заклад у камерцыйным прыватным банку спадара Сігізмунда.

Ён прэзідэнт і заснавальнік гэтага банка. Цяпер за твой местакковы гонар ён нам удвоіў працэнт. І ўжо кожны дзень набягае мільён.

В а р в а р а. Дзень яшчэ не закончыўся, яшчэ няма лімона. Эх, Чорт, Чорт... Ты й напраўду вялікую сілу маеш, мала табе адной маёй пагібелі, дык хочаш, каб мы ўдвайх сканалі. Усё. Час — грошы. Збірайся, «Ма-нака Ltd». Ідзем дахагы.

М і к о л а. Колькі там у цябе баксаў засталосся?

В а р в а р а. На чорта табе?

М і к о л а. Так. Ці хоціць на труну?

В а р в а р а. На дзве хоціць. Сігізмунду і яго нахлебнікам. Я цябе смерці не аддам, я ж цябе, непупцёвы бізнесмен, кахаю.

М і к о л а. Не пачуў. Што ты сказала?

В а р в а р а. Гэта не паўтараюць і вушамі не чуюць. Гэта трэба душою адчуваць. Ратуй душу. Бяры таксоўку, едзем дахагы, я плачу.

Заямненне.

КАРЦІНА ШОСТАЯ

Дэкарацыі першай карціны. На сценах партрэты Сігізмунда. Адкуль даносіцца бадзёрая музыка. А н ё л палівае з дзіцячай лейкі вазон. Д в о е п р а д т а ў н і к о ў у л а д ы абмерваюць пакой. Прыбіваюць (альбо спускаюць з каласнікоў) шыльду «Sale — Распрадажа».

А д з і н (да Анёла). Хто ты?

А н ё л. Сваяк Варвары.

А д з і н. Перадай, каб яна зайшла да мясцовых улад.

А б м е р ш ч ы к і выходзяць. Уваходзіць Ч о р т.

Ч о р т. Ой, ты тут... А я цябе на планеры шукаю. Ты не ўдзелінічаеш у свяце. Не журыся. Гуляй, пакуль гуляецца. Мне дадуць прэміяльныя — хоціць і на тваю долю. Ах, як усё кіпіць, як усё хутка зменьваецца... ніхто не ведае, за што грымацца, на каго арыентавацца. Ніхто нікому не верыць... Якія страсті бушуюць... Аж зайздросна.

А н ё л. Сумна. Зноў не паспелі бульбу выбраць, буракі на зіму ўзялі засталіся, жыта не зжалі.

Ч о р т. Не пра тое... не пра тое. Зноў трэба іх псіхалагічна падрыхтоўваць да мяжы паміж багатымі і беднымі. Я цябе накіроўваю, бач. Наперадзе развітанне з пачуццём справядлівасці.

Да Чорта падбягаюць Ш ч у ч к а і К о б р а з кніжкамі ў руках.

К о б р а. Падпішыце мне. Хачу... аўтограф.

Ш ч у ч к а. І мне таксама... Я вельмі хачу мець ад вас... аўтограф.

К о б р а. Які мэн...

Ш ч у ч к а. Дойная акула... Ах...

Чорт падпісвае ім кніжкі. К о б р а і Ш ч у ч к а выходзяць.

Ч о р т. Я тут і табе на памяць і добры ўспамін аб сустрэчы кніжачку падпісаў. Так звычайна кніжкі выходзілі праз паўгода, а тут за дванаццаць дзён «Дайджэст» выдаў. Калі хочеш чытаць — могуць. Такі песпех не чакаў. У вагонах чытаюць, у метро, у тралейбусе, у туалетах. Тут, аказваецца, кніжны голад на галгоўную літаратуру. Мая ранняя праца.

А н ё л. Нябось якое-небудзь «Руководство по оборотам и набор половых поз». Ці «Анжэліка і слон»?

Ч о р т. Цаню іронію. Але ты, відаць, зайздросціш маёй славе і паспеху. У гэтай кніжцы метадалогія самагубстваў: утапленне, удушванне, атручванне. Высародная місія, згадзіся, дапамагаць чалавеку. Колькі расчараваных, слабых, знерваваных, удосталь пакаштваўшы асалоду галоснасці, грошай, граху, знойдуць тут рэкамендацыі. Тыраж абмежаваны. Мой шэф будзёт укараціць. Усе сродкі кідае на спакусу чыноўнікаў урада. Я заўсёды трымаюся думкі: нізы вырашаюць усё, іх трэба асатаніць, і пайшло-паехала. Забудзь слова «эвалюцыя», няхай жыве рэвалюцыя! Выпі за мой песпех, ён вечны.

А н ё л. Не буду. Не хачу піць.

Ч о р т. Зайздросціш мне?

А н ё л. А можа, ты зайздросціш мне?

Падгукі «Макареня» ўваходзяць С і г і з м у н д, Ж э н я, В а л ь д э м а р, К о б р а, Ш ч у ч к а, л ю д з і з б а н к а і п р а д ж а л а д о ў ч о ў с т а ў н і к і ў л а д ы.

Ч о р т. Гуляй з намі. Яны атрымалі перамогу на першым этапе выбараў.

Анёл пакідае сцену. Паўраецца танец «Казанова». Толькі на гэты раз да пояса расправаюць С і г і з м у н д а. Так пад музыку ўсе і пакідаюць сцену. З другога боку ўваходзяць В а р в а р а (яна нясе чамадан) і М і к о л а. Цішыня. Нездзе песня зязюлі. Спявае салавей...

М і к о л а (улаіў на калені). Божа міласэрны! Няўжо я дома?... Варвара, у нас жа ніводнай іконы... Божай Маці... няма.

В а р в а р а. Няма. Дома ты... у сваёй хаце. У гэтае акенца сонца ўзыходзіць, а ў гэтае садзіцца. Вольва ў двары стаіць.

М і к о л а. Што?

В а р в а р а. Каза Вольва, а побач Мерседэс — кароўка. Такі люд не выжыве, не будзе багатым, калі ўсё з хаты прадае ды вывозіць... Божа, паглядзі... Павучок жыве... Дрэва кахання кітайскае не засохла... цуд, ну, а? Усё цябе чакала. Усё, мой каханы.

М і к о л а (сеў). Дай перадохнуць, галава крутам.

В а р в а р а. Чаго ж ты збег, млы мой? Мяне ж маглі тут адну сільнічаць.

М і к о л а. Нейкая злосць напала. Жэня прыбегла, памятаеш, пахваліцца, што ёй падарунак палібоўнік зрабіў аж за тысячу далаяраў? Я табе і за дваццаць далаяраў не мог тады купіць. Сорамна зрабілася... комплекс непаўнаценнасці напав. Ненавідзецц усіх стаў — урад, людзей, цябе... усіх.

В а р в а р а. Дурненькі. На табе тысячу далаяраў, заплаці, каб зараз снег пайшоў. Ды калі ты мне гадоў дзесяць таму назад астры прынес проста так, я ўсю ноч плакала ад радасці. Ад іх цяпло на год засталася. Табе тут часта званілі. «Рафік» твой «Хуткай дапамогі» стаіць на прыколе. Няма каму ўрачоў да хворых у суседнюю вёску завезці. Усе падаліся ў камерцыю... «Рафік» стаіць. Маці сваіх дзіцянятак сярод ночы носяць цераз поле да бальніцы. А ты спакусіўся на тысячу зялёныхкіх. Пра дачку сваю адзіную і не ўспомніў ні разу.

Уваходзяць К о б р а і Ш ч у ч к а. Прыносяць партрэт С і г і з м у н д а.

К о б р а. Мікола, бос загадаў табе напісаць пад партрэтам тэкст.

Шчучка падае фарбы, пендзаль.

Ш ч у ч к а. Шеф прасіў зрабіць гэта ў тэмпе. Казёл, шурай...

М і к о л а. Перадай, перадай, што ўсё зробім. Дзень і ноч малываць будзем, а зробім. Усё? Давай адсюль.

К о б р а. Не гарлань, урка. Не запрог.

Ш ч у ч к а. Быдла, што з іх узяць. У нас ужо тысяча далайраў ёсць.

К о б р а і Ш ч у ч к а выходзяць.

В а р р а. Ледзь стрымала сябе... Так бы язык ім пагань і вырвала. Што там трэба намалываць?

М і к о л а (*чытае*). Наш выбар — сацыяльная справядлівасць, воля, роўнасць, братэрства і дабрабыт.

В а р р а. Не пытай. Хто ў каго ўкраў — вось табе і роўнасць праў. Кінь гэта. Давай мне тэлефон твайго кампаньёна.

М і к о л а. Ён у Германіі.

В а р р а. Давай у Германіі.

М і к о л а. Не ведаю.

В а р р а. А ён... бізнесмен... з пахмелля. Ды сапраўдны бізнесмен той, хто ўмее з павегра грошы рабіць.

М і к о л а. Паспрабуй, хто ж забараняе. Горад Гамбург. Які ў нас талент... Не даў Бог...

В а р р а. Талент трымаць сям'ю — таксама талент. Мой талент быць побач з табой. Каб ты не баяўся смерці ў адзіноце, каб табе без Бога цяжка не было.

Так, Гамбург. Аддаў грошы і адправіў у Гамбург. М і к о л а. 938938.

В а р р а. Дзяўчыца, мне Германію. Гамбургер.

М і к о л а. Гамбургер — гэта бутэрброд. Гамбург.

В а р р а. Гамбург, 938938. Гер. Фелікс Шмугель — Кучка. Будзем чакаць. Так, мілая, будзем чакаць... як чакала я колісь дачку сваю.

М і к о л а. Калі сам не падае сігнал, не знойдзем. У нас жа кругласутачны ракет. Я пакуль партрэт малываць буду.

В а р р а. Не. Не здавайся. «Варяг» не здаецца. Думай... На вось... Шклянка малака, сыр... чай... пі, думай... Шукай другі варыянт, трэці. Карову прадаць, казу.

М і к о л а. Як? Усё ж заказаў. Забылася.

В а р р а. Ты ж калі на «хуткай» імчыш ратаваць хворых, як камп'ютэр, Вылічваеш, як карацей, якой

дарогай даехаць... Думай... ты ж геній... кожны чалавек народжаны геніем. Мікалай Васільевіч хто быў? Цябе бацькі ў гонар каго назвалі?

М і к о л а. Не ведаю.

В а р р а. Расплавіў у камку маагі. Гогаль — Мікалай Васільевіч. Чыгчыкавым стаць хацеў, а Гогалем стаць не хочаш? Думай...

М і к о л а. Нічога галковага ў галаву не лезе. Аддай ты мяне ў турму. Сам вінаваты, сам і пакаранне панясу... Пакутамі ачысцімся, як кажучь, альбо ў пяглю.

В а р р а. Думай, філосаф. Успомні ўсіх сваіх бізнесменаў, пасрэднікаў, банкіраў. Можна, нехта нечым цікавіўся, штосьці прапаноўваў і табе. Думай.

М і к о л а. Думаю... Думаю... не даві на псіхіку.

Уваходзіць п'янаятая Ж э н я.

Ж э н я. Каго я бачу?! Мае былыя суседзі! Такія заляпачаныя. Вочы сумныя. Міколка, а чаго ты не маюеш? Сігізмунд двойчы ой як не любіць паўтараць... Камунізм з усіх вас лайдакоў зрабіў. Будзем перавучваць. А ты, Варвара, танчуй...

В а р р а. І чаго ты злая такая, з зайздрасцю? Мо таму Бог табе і дзіця не даў.

Ж э н я. Мае праблемы. Ты танчуй, табе тэлеграма.

В а р р а. Ногі баляць.

М і к о л а. Адкуль тэлеграма?

Ж э н я. З Германіі.

М і к о л а. Я патанцую. (*Хапіўся танцаваць.*)

Ж э н я. Трэба будзе цябе з сабой у Іспанію ўзяць. Каб ты павучыўся, як трэба таньчыць. На трымай. (*Выходзіць.*)

В а р р а. Што там? Язык праглынуў.

М і к о л а (*пасля паўзы*). Варвара, сушы сухары. Крах. Кампаньён Фелікс узяў амерыканскае грамадзянства і сюды болей не вернецца. Ні з таварам, ні без яго...

В а р р а (*не разгубіўшыся*). Ой, навіна! Ты не чакаў ад яго падлянкі? Такі закон бізнеса, у ім няма сяброў.

М і к о л а. Усё... Кранты. Круціся, Варвара, круціся. (*Хапіўся малываць партрэт.*) Цяпер на яго застаецца маліцца.

В а р р а. Я пры сваёй веры застануся.

Уваходзіць А н ё л. У яго дыпламат.

А н ё л. Вось... Развітацца прыйшоў. Усе дома. А дома і родныя сцены рагуюць. Усе з вамі. Трэба пераадолець пачуцці ўласнай непагрэбнасці, і ўсё.

В а р в а р а. А таварыш вап?

А н ё л. Мне Чорт не таварыш. Калега. Ён яшчэ на два дні прадоўжыў сабе камандзіроўку. Яму тут, у вашым квартале, спадабалася.

В а р в а р а. А вам... не спадабалася?

А н ё л. Спадабалася... Але ж... Я магу выручаць чалавека толькі тройчы. Чоргу лягчэй... ён гадзіць колькі хоча. Тут васьмь... дачка ваша прыздджала, калі вас не было. Касету пакінула. Яшчэ сястра з Кіева званіла.

В а р в а р а. Хто-хто?

А н ё л. Сястра з Кіева. Ну, бывайце.

В а р в а р а. І на тым дзякуй. Бывай, мой любенькі, успамінай нас... (Абнімае яго.)

Тэлефонны званок. Варвара падымае трубку.

В а р в а р а. Алё. Вызывалі. Што перадаць? Перадайце, што ў суверэннай Беларусі казалі, што ён шай-зэ. Усё.

Падыходзіць да Міколы, які апантана малое. Не вытрымлівае, бярэ ў яго пэндзаль і сама нешта малое.

М і к о л а (забірае з яе рук фарбу.) Ты звар'яцела! Яго выберуць мэрам, нам не жыць!

В а р в а р а. Мы яму ўставім у адно месца фіціль, падпалім, і ён, як Бураціна, паляціць аглядаць былыя межы Вялікага княства. Глядзі мне ў вочы і ўспамінай... Грошы робяць грошы, яд ад яду, яд і рагаванне. У галаве круці адну пласцінку: мані, мані! Рагаванне ад банкруцтва мані... Хто ў цябе прасіў мані?

М і к о л а. У... такіх заваліся.

В а р в а р а. Хто табе прапаноўваў мані. Ты на сваёй зямлі, прэч смуту, прэзідэнтаў... бяры лёс у свае рукі.

М і к о л а. Усё... не варыць мая галава... Адное ў ёй круціцца — долары, марачкі.

В а р в а р а. Якія марачкі — папшовыя?

М і к о л а. Нямецкія. Яны таксама ў хаду.

В а р в а р а (як бы нешта ўспамінаючы). Марачкі, гаворыш... Эх, лапці мае самаплясы, кірзачы мае вечныя. Стогадовыя... На вас адна надзея і засталася...

(Шукае візітоўку і знаходзіць, набірае нумар тэлефона.)

М і к о л а. Каму тэлефануеш?

В а р в а р а. Адвакагу яшчэ рана. Яшчэ пазмагаем-ся. Я з цябе кінзорку зраблю. Алё?

В а р в а р а. Гэта я, Ганс. Гутэн таг. Я даю згоду здымацца. Толькі разам з мужам. Сёння. Зараз жа... Прыздджайце. Алё! Грошы наперад.

М і к о л а (падказвае). Предоплата. Сто працэн-таў.

В а р в а р а. Предоплата. Каб сто працэнтаў. Ча-каю. (Паклала трубку.)

М і к о л а. Хто гэта?

В а р в а р а. Знаёмы мой. СП утварыў. Здыме нас у рэкламу. Які ў цябе доўг?

М і к о л а. Чагыры мільёны.

В а р в а р а. Грабёж... Божа, даруй мне... Але няма выйсця. І колькі ж марак прасіць трэба?

М і к о л а. Айн мамэнт. (Лічыць.) Дзесяць тысяч па сённяшнім курсу.

В а р в а р а. Не дасць... Але альбо пан, альбо пра-паў. (Знімае халат і застаецца ў сподняй сарочцы.)

Мікола здзіўлены.

В а р в а р а. Трымай лостэрка. Прычоску зварга-ніць трэба. Стой. Пераапаніся.

М і к о л а. Няма касцюма. Я прадаў.

В а р в а р а. Усё збыў, капіталіст няпчасны!

М і к о л а. Сподняе засталася.

В а р в а р а. Давай апранай кальсоны і майку. Не-мец прыйдзе. Трэба ў форме быць. Дзейнічай!

М і к о л а. Я апрытомнеў, дык яна здурэла. (Выхо-дзіць.)

Варвара перад лостэркам. Уваходзіць Жэня.

Жэня. А дзе Мікола?

В а р в а р а. Увапрэў ад работы, пайшоў пераапра-нуцца.

Жэня. Ну-ну...

Уваходзіць Ганс і яго чалавек з відэакамерай. Перед ім у сарочцы і чобатах стаіць Варвара, Мікола ў кальсонах і майцы стаіць побач. Не нейкі момант Ганс разгубіўся.

В а р в а р а. Мы гатовы, гаспадзін Ганс.

Г а н с. Гут. Алес гут!
 В а р в а р а. Толькі напачатку...
 М і к о л а. Мані... мані... предошлата.
 Г а н с. А... Колькі?
 В а р в а р а. Э... работа цяжкая... Арэнда хагы, рэк-
 візіта, адзення, касцюмаў... расход электраэнергіі (*ук-
 лючыла дадатковае свято*), права распараджацца
 рэкламай толькі вам, кошт абеду, вячеры... і таго за
 ўсё... пяць тысяч марак.
 М і к о л а (*толькі Варвары*). Нам трэба дзесяць.
 Г а н с. Пяць, дык пяць... Гэта вялікія грошы. Я
 ўлюбёны ў сябе натуральна. Усё як у жыцці. Вы (*да
 Міколы*) знімайце чобаты, але толькі імтуйце... Па-
 куль я вам не дам з'есці шакалад «Твікс»... Толькі пас-
 ля гэтага вы лёгка і грацыёзна знімеце іх.
 М і к о л а. Найн праблем.
 В а р в а р а. Мы рэпеціравалі. Ён у мяне таленаві-
 ты. Усё зробім.
 М і к о л а. Пяць тысяч мала.
 В а р в а р а. Маўчы.
 Г а н с. Усе гатовы? Рэпеціруем. (*Гаворыць у камеру
 глядачам*.) Гэта цудоўнейшыя, самы смачны ў свеце ша-
 калад «Твікс». Гэта беларуская прыгажуня Варвара,
 якая дваццаць пяць гадоў будавала камунізм і не зні-
 мала з ног свае кірзавыя чобаты. Гэта яе муж Мікола,
 які спрабуе зняць чобаты.
 Мікола знімае чобаты і не можа іх зняць. Ганс дае яму «Твікс»,
 Мікола імгненна глынае шакалад і хутка знімае чобаты.
 М і к о л а (*у камеру*). Ужывайце толькі шакалад
 «Твікс», і ў вас не будзе праблем, так як і у мяне. (*Бярэ
 туфлі і, як Папялушчы, надзявае іх на ногі жончы.*)
 Г а н с. Гэта вы самі прыдумалі?
 В а р в а р а. Самі! Яшчэ грохі маагі вараць, хоць у
 кірзацах ходзім.
 Г а н с. Брава!
 В а р в а р а. Дзве з паловай тысячы марак.
 Г а н с. Што?
 В а р в а р а. За ідэю. Пазарэз трэба грошы.
 Г а н с. Гут, мне падабаецца.
 М і к о л а. У мяне ідэя таксама.
 Г а н с. І ў вас?
 М і к о л а. А хіба ж я лыкам шыты?

Г а н с. Цікава. Толькі ў мяне наяўнымі дзве з па-
 ловай тысячы і засталіся.
 М і к о л а. Акурат тое, што нам і не хапае. Прапа-
 ную зняць два варыянты. Адзін раз дапамог шакалад
 «Твікс», а другі раз усё тое ж самае, але з шакаладам
 «Марс». Прывозіце да сябе два варыянты і прапануеце
 прэзідэнтам адной і другой фірмы... Хто больш запла-
 ціць, таму і прадасце рэкламу.
 Г а н с. У гэтым ёсць сэнс. (*Аб нечым перагаварылі
 з апэратарам*.) Ідэя прымаецца, толькі ў нас няма ша-
 калада «Марс».
 М і к о л а. У мяне ёсць.
 Г а н с. Але ж у мяне болш няма грошай, каб купіць.
 В а р в а р а. Не ўсё ж купляецца ды прадаецца, трэ-
 ба нешта ж проста падараваць.
 М і к о л а. Для поспеху справы — нічога не шкада.
 Здымаем.
 Гучыць музыка. Ідзе здымка. Уваходзяць Ш ч у ч к а і К о б р а.
 Г а н с цёлла развітваецца з Варварай і Міколам. Загрымліваецца
 апэратар.
 А п е р а т а р (*дастае ведамасць*). Вось тут трэба
 распісацца... У ведамасці, што вы атрымалі грошы.
 В а р в а р а (*апранае халат*). Мікола, распішыся.
 У мяне і рукі, і ногі дрыжаць. (*Закурвае*.)
 М і к о л а (*чытае*). Панове! Тут памылка... Тут
 дваццаць тысяч марак, а мы дзесяць атрымалі.
 А п е р а т а р. Гэта што, з тваёй кішэні ці з кішэні
 твайго дзядзькі? Жывеш сам, дай жыць і другому.
 М і к о л а. І ў вас... накруткі...
 А п е р а т а р. Не будзеш круціцца — не будзеш
 жыць. Падпісвай.
 Мікола падпісвае.
 В а р в а р а. Усё.
 М і к о л а. Здаецца, усё...
 В а р в а р а. Мне падабаюцца туфлі... Я аб такіх
 марыла ўсё жыццё.
 М і к о л а. І я хацеў табе такія падараваць.
 В а р в а р а. Пашлі Шчучку па шампанскае. Вы-
 піць хачу.
 Ш ч у ч к а. Ты? Мяне? Не прыстаўляй гарбатага да
 сцяны, цёця. Табе нальоць шампанскага ў пераходзе
 метро, калі падаанне прасіць будзеш. Дзе партрэт?

В а р в а р а. У туалете, а дзе ж яму быць. Ідзі, так і перадай... Партрэт мэра ў туалете.

М і к о л а. Чорт вазьмі, а ў цябе ёсьць жылка бізнесмена.

В а р в а р а. Ты кажы не «чорт вазьмі», а «дзякуй Богу».

Уваходзіць Чорт.

В а р в а р а. А ты хіба... не паехаў?

Ч о р т. Яшчэ не ўсе справы завяршыў... Няма ім канца. Адначыць не даюць. Каб не было б пекла, тут, у вас, застаўся б, як у раі. Віншую з дэбютам. Бач, і ты любіш за кошт іншага пажыць... Падманам... А? І гэта класна. Усе слабыя духам.

В а р в а р а. Я першы і апошні раз.

Ч о р т. Наўняная. Варта толькі адзін раз адчуць смак лімонаў, упэўніцца ў сіле грошай... і ўсё. Не асуджай тых, хто здраджвае, падманвае, крадзе, забівае... у кожнага свая прычына, усе ў першы і апошні раз.

В а р в а р а. Не ўтаворвай. Усё адно буду асуджаць. На тым стаю.

Ч о р т. Няўжо ты не ўцяміш, што ты альбо раб сваіх страцей, альбо раб чужых заган.

М і к о л а (*дазваніўся*). Хто гэта?

В а р в а р а. Бес.

М і к о л а. СБСЕС?

В а р в а р а. Бес. Па-нашаму Чорт.

М і к о л а. Які ж ён Чорт? Шыбздзік.

Ч о р т. Я тут, Мікола, сувенір табе прынёс. Наў хаў. (*Падае відэакасету.*) Ты пастаў яе ў час радасці святочнай і пабачыш, як свавольная рука лезе да жаночага пупка.

В а р в а р а. Што там?

Ч о р т (*толькі Варвары*). Там? На ёй зафіксаваны твае палюбоўныя ўдехі з Вальдэмарам.

В а р в а р а. Але ж тады... там нічога не было. Я ўсё памятаю...

Ч о р т. Плёнка ўсё пакажа. У вас не было, у нас адбылося.

В а р в а р а. Не быў бы ты Чорт. Нічога святага.

Ч о р т. Паглядзі, Мікола, атрымаеш асалоду. Самому паўтарыць захочацца. Хі-хі-хі.

Гучыць музыка. Уваходзіць Сігізмунд, Жэня, Кобра, Шчучка. Нямая сцена. Усе глядзяць на партрэт Сігізмунда.

Жэня. А-а! Людаед! Зайздроснікі! Быдла! У нас ужо грыццаць сем тысяч даляраў! Адпомсці ім, адпомсці.

Сігізмунд. Я не разбяруся, як гэта разумець?

В а р в а р а (*падымае партрэт, на якім намалёвана голая Сігізмундава задніца*). Так і разумеце, ваша вялікасьць.

Мікола бярэ за другі канец партрэта, і яны яго разрываюць.

Шчучка. Які здзек!

К о б р а. Быдла. На чорта ім дэмакратыя.

Варвара пасыпае дробнымі кавалачкамі паперы Сігізмунда і Жэню.

В а р в а р а. Круцяку-варцяку, ключ кіну ў мора.

Жэня. Ты, гадаўка, адкажаш за гэты здзек над нашым родам.

Сігізмунд. Заўтра ж я перадаю справу ў суд. Пры непасрэдным наглядзе замежных назіральнікаў.

В а р в а р а. Заўтра ж... ты, Паўтэгчэр, атрымаеш свае чатыры мільёны і дзве капейкі.

Сігізмунд. Хі-хі-хі... З чаго ж ты выплавіш дзве капейкі — калі я яшчэ на тым тыдні вывез усю тваю медзь і бронзу. Хі-хі-хі.

В а р в а р а. Я тут у сваёй печы для цябе па заказу выплаўлю.

Сігізмунд. І за гэта ты адкажаш, быдла!

В а р в а р а. Адкажам...

Жэня. Ты нам усё аддасі. Мы купім цябе з усімі трыбухамі.

В а р в а р а. Зямельку маю, хату, каханне я табе ніколі не аддам.

Жэня. Гадаўка... Ты зайздросціш майму багаццю. Такі лёс усіх бедных. Быдла.

Усе выходзяць. Пішыня. Раптам у акно лезе галава каровы, казы... Нейкі дзіўны шум.

Мікола (*глядзіць на відэакасету*). Аб чым панурыўся, жоначка мая, адзіная? Усё ж добра.

В а р в а р а (*бярэ касету ў рукі*). Ты будзеш яе глядзець?

Мікола. Як хочаш. Можна глядзець, можна не глядзець. Я табе веру.

В а р в а р а. Праўда? Ты верыш? Пасля ягонных брыдкіх слоў? Твая я. Толькі твая.

Мікола. Веру.

Варвара. Не. Гэта ты ў радасці гаворыш... А бес будзе сядзець і тачыць цябе. Я знаю, ён, халера, учэпісты. Як прагнаць яго?

Мікола. Як? Баба мне казала, што хлеб выпякаць трэба. Калі хлеб пякуць, бесы з хаты ўдзякаюць.

Варвара. Бач ты, я лічыла, што, акрамя грошай, ужо нічога і не памятаеш. Вяртаецца памяць. Давай мясіць цеста... Хуценька! *(Палівае яму рукі вадой. Мікола загортае рукавы, прыносіць дзежку з цестам.)*
Варвара. Я печ растаплю.

Спраўна так месіць цеста Мікола. Святлее ў хаце. Усе гукі знікаюць. Паставілі хлёю у печ. Цішыня.

Мікола *(бярэ касету)*. Давай і яе ў печ.

Варвара. Не, грэба, каб агонь быў чысты. Выкінь яе ў памойнае вядро.

Мікола выкінуў, азірнуўся і бачыць на сталі яшчэ адну касету.

Мікола. Ёлкі-палкі. Яшчэ адна касета. Да што гэта такое? І яе ў вядро?

Варвара. Не, гэта ад дачкі. Анёл перадаў.

Мікола. Хто?

Варвара. Анёл.

Мікола. Ну ты, баба, зусім вальтанулася за сённяшні дзень. То Чорт, то Анёл.

Варвара. Так, дзед, усё так. Уключай магнітафон. Паслухаем касету.

Садзяцца на лаву і слухаюць. Доўга нехта крэчка... і раптам дзіцячы плач. Ён запяўняе ўсю хату.

Мікола. Дэфект. Няма музыкі.

Варвара. Сам ты дэфект. Гэта ж голас твайго ўнучка!

Мікола *(ашаломлена)*. Майго?

Варвара. Так. Пакуль ты бізнесам займаўся, дачка наша нарадзіла хлопчыка. Маленькага Міколку.

Мікола. Няўжо так вырашылі назваць?

Варвара. А як жа яшчэ. Ты ж пакінуў нас... Дык хоць каб памяць была. Блудны ты муж.

Мікола *(прыслухоўваецца)*. Мой... Мой голас. Мае ноткі.

Варвара. І ноткі твае, і труба вадасточная, кра-нік твой.

Мікола. Варвара... мой унук... Дык, значыць, я не памру... наш род... я ж быў апошні ў нашым родзе.

Варвара. Ты ў зеніце, чаго паміраць?

Мікола. Не?

Варвара. Без мяне памрэш, а са мной... я табе памерці, лубы, не дам аднаму ніколі.

Гучыць вальс. Мікола і Варвара танцуюць.

З аднаго боку Чорт, а з другога Анёл выкатваюць на сцэну дзве шырмы з малюнкамі Чорта і Анёла. Прычым Чорт цягне шырму з Анёлам, а Анёл — шырму з Чортам.

Чорт. Здароў, калега.

Анёл. Прывітанне, калега.

Чорт. Да сустрэчы.

Анёл. Пакуль.

Адкрылі шырмы, і мы бачым усіх дзеючых асоб. Пасрэдыне Мікола і Варвара. Мікола трымае на руках унука. Гучыць вальс.

Заслона.